

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMALIK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN
YAŞAM DOYUM DÜZEYLERİNİN YORDAYICISI OLARAK
YALNIZLIK VE GELECEK ZAMAN ALGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Salim KAYA

TOKAT
Haziran, 2014

**T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMALIK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN
YAŞAM DOYUM DÜZEYLERİNİN YORDAYICISI OLARAK
YALNIZLIK VE GELECEK ZAMAN ALGISI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Salim KAYA

Danışman

Doç. Dr. Recep KOÇAK

Yrd. Doç. Dr. Rıza GÖKLER

TOKAT

Haziran, 2014

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programı ile taradığımı, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 26 / 06 / 2014

Tezi hazırlayan Öğrencinin

Adı Soyadı

Salim KAYA

İmza

**Üniversite Öğrencilerinin
Yaşam Doyum Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak
Yalnızlık ve Gelecek Zaman Algısı**

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 06.07.2014

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Fatih KAYA

Üye : Doç. Dr. Recep KOÇAK (Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Rıza GÖKLER (Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Rukiye ŞAHİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Fatih YILMAZ

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 24/06/2014 tarih ve 25/07 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: ...Doç.Dr.Recep.KOÇAK
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜRLER

Bu araştırmanın planlanmasında ve uygulanmasında bilgi ve tecrübeleriyle yoğun iş temposuna rağmen bana her türlü desteği sağlayan katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen, sabırla yol gösteren ve beni yönlendiren değerli tez danışmanlarım Doç. Dr. Recep KOÇAK ve Yrd. Doç. Dr. Rıza GÖKLER'e teşekkürlerimi sunarım. Tez jürisinde bulunarak çalışmamı inceleyen, önerileriyle araştırmanın son şeklini vermemde yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Fatih KAYA, Yrd. Doç. Dr. Rukiye ŞAHİN ve Yrd. Doç. Dr. Fatih YILMAZ'a teşekkür ediyorum.

Yaşamım boyunca bana her türlü maddi manevi desteği sunan ve hiçbir şekilde emeklerini ödeyemeyeceğim biricik anne ve babama teşekkürlerimi sunmayı bir borç biliyorum.

Güzel günlerimde olduğu kadar, yoğun, sıkıntılı, stresli dönemlerim de bana sabreden, beni yüreklendiren, gönülden desteğini hissettiğim Akif, Meryem, Yasin, Hüseyin, Ozan, Mahmut ve Jinman'a teşekkür ediyorum.

Salim KAYA

Haziran 2014

ÖZET

Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak

Yalnızlık ve Gelecek Zaman Algısı

KAYA, Salim

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı

Tez Danışmanları

Doç. Dr. Recep KOÇAK Yrd. Doç. Dr. Rıza GÖKLER

Haziran-2014 / xi+85 sayfa

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin yordayıcısı olarak yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik, aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri, yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) cinsiyet, okunulan fakülte türü, anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile durumu ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenlerine göre farklılaşma gösterip göstermediği araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Araştırma ilişkisel tarama modeline yapılan bir çalışma olup, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında orta Karadeniz bölgesinde bir üniversitede öğrenim gören 386 kız ve 320 erkek olmak üzere toplam 706 öğrenciden oluşan çalışma grubu ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak; Yaşam Doyum Ölçeği, Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği ve Gelecek Zaman Algısı Ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin analizinde *t*-testi, varyans analizi ve çoklu regresyon analizi teknikleri kullanılmıştır. Yapılan regresyon analizine göre öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) yaşam doyum düzeylerinin anlamlı yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($p < .01$). Ancak gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) öğrencilerin yaşam doyum düzeylerini anlamlı yordamadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yaşam doyum, yalnızlık, gelecek zaman algısı

ABSTRACT**University Students' Loneliness and Future Time Perspective as Predictors of Their Life Satisfaction Levels****KAYA, Salim****The Department of Psychological Counseling and Guidance****Thesis Advisors:****Assoc. Prof. Dr. Recep KOÇAK Assist. Prof. Dr. Rıza GÖKLER****June-2014 / xi+85 pages**

In this study, the aim was to examine the role of loneliness (with its social, romantic, and family subscales) and future time perspective (with its connectedness, value, speed, and extension subscales) as predictors of university students' life satisfaction levels. It was also aimed to investigate whether university students' life satisfaction, loneliness, and future time perspective vary according to some variables such as gender, faculty that they attend, parents' marital status, and socio-economic status.

This study used correlational research model with 706 students, 386 girls and 320 boys, studying at a university in a city located in Black Sea region. The data was collected with the Satisfaction with Life Scale, Social and Emotional Loneliness Scale, Future Time Perspective Scale.

T-test, one way analysis of variance, and multiple regression techniques were used to analyze the data. According to the results of the regression analysis, the students' loneliness levels (social, romantic, and family subscales) are the predictors of their life satisfaction levels ($p < .01$). The students' future time perspective (connectedness, value, speed and extension subscales) are not predictor of their life satisfaction levels.

Key Words: Life satisfaction, loneliness, future time perspective

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME	ii
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	iii
TEŞEKKÜRLER	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
SİMGE VE KISALTMALAR LİSTESİ	xi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Araştırmanın Problemi	1
Araştırmanın Alt Problemleri	3
Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
Araştırmanın Sayıtları	5
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
Tanımlar	5
BÖLÜM II	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
Yaşam Doyumu	6
Yaşam Doyumu Kavramı	6
Yaşam Doyumu ile Karıştırılan Kavramlar	7
Yaşam Doyumunun Belirleyicileri	8
Yalnızlık	10
Yalnızlık Kavramı	10
Yalnızlık ve Tek Başlılık	11
Yalnızlığın Boyutları	12
Yalnızlık ve Cinsiyet	13
Yalnızlık ve Arkadaş İlişkileri.....	14
Yalnızlık, Aile ve Sosyo-Ekonomik Düzey	15
Gelecek Zaman Algısı	17
Zamanın Algılanması ve Gelecek Zaman Algısı.....	17
Gelecek Zaman Algısı Boyutları	19
Gelecek Zaman Algısı, Cinsiyet ve Kültür.....	21
Gelecek Zaman Algısı ve Sosyo-Ekonomik Durum	22
Gelecekte Beklentiler	23

BÖLÜM III.....	25
YÖNTEM	25
Araştırma Modeli.....	25
Çalışma Grubu	25
Veri Toplama Araçları	27
Verilerin Toplanması.....	30
Verilerin Analizi	30
BÖLÜM IV	31
BULGULAR.....	31
BÖLÜM V	50
TARTIŞMA.....	50
BÖLÜM IV	64
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
Sonuçlar	64
Öneriler	67
Uygulayıcılar için öneriler.....	67
Araştırmacılar için öneriler.....	68
KAYNAKÇA	69
EKLER	79
EK-1 Kişisel Bilgi Formu.....	79
EK-2 Yaşam Doyum Ölçeği.....	80
EK-3 Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği.....	81
EK-4 Gelecek Zaman Algısı Ölçeği	83
ÖZGEÇMİŞ.....	85

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	25
Tablo 2 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Fakülteye Göre Dağılımı	26
Tablo 3 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne-Babasının Sağ, Boşanma ve Vefat Etme Durumlarına Göre Dağılımı	26
Tablo 4 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı	27
Tablo 5 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumu, Yalnızlık ve Alt Boyutları (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) ve Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Arasındaki Korelasyon (.....)	32
Tablo 6 Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik), Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Yaşam Doyum Düzeyini Yordamasına İlişkin Doğrusal Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları..	34
Tablo 7 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Cinsiyete Göre <i>t</i> -testi Sonuçları	35
Tablo 8 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Okunulan Fakülteye Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	36
Tablo 9 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Anne-Babanın Sağ, Birlikte ve Parçalanmış Aile Olma Durumlarına Göre <i>t</i> -testi Sonuçları	36
Tablo 10 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	37
Tablo 11 Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Cinsiyete Göre <i>t</i> -testi Sonuçları.....	38
Tablo 12 Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Fakülteye Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	39
Tablo 13 Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Anne-Baba Sağ, Birlikte ve Parçalanmış Aile Olma Durumlarına Göre <i>t</i> -testi Sonuçları.....	41
Tablo 14 Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	42
Tablo 15 Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Cinsiyete Göre <i>t</i> -testi Sonuçları.....	44

Tablo 16 Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Fakülteye Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	45
Tablo 17 Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Anne-Baba Sağ, Birlikte ve Parçalanmış Aile Olma Durumlarına Göre <i>t</i> -testi Sonuçları.....	47
Tablo 18 Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları	48

SİMGE VE KISALTMALAR LİSTESİ

- $\%$: Yüzde. Bir sayının yüze bölünmesi ile bulunan oran.
- Sd : Birden fazla grup olması durumunda serbestlik derecesi.
- F : Bir değer, olayın tekrar etmesi, gözleminin dağılımı.
- N : Örneklemdaki toplam denek/anket yanıtlayanlar sayısı
- p : Hata yapma olasılığı.
- Ss : Standart sapma.
- t -test : İki gurubun ortalamaları arasında fark olup olmadığının testi.
- t : t -testi sonucu elde edilen değer.
- \bar{X} : Bir veri dağılımının aritmetik ortalaması.
- SPSS : Sosyal Bilimler için İstatistik Programı.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, alt problemlerine, amacına, önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilecektir.

Araştırmanın Problemi

Birey bir topluluk veya grup içerisinde varlığını sürdürürken kendi kriterleri doğrultusunda oluşturduğu geleceğe yönelik hedeflerine ulaşmak ve yakın çevresinde iletişim kurabileceği birilerinin olmasını istemektedir. Bu isteklerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin algılanması bireyin yaşam doyumunu etkilemektedir. Yaşam doyumunu kavramı Neugarten ve diğerleri (1961) tarafından akademik literatüre kazandırılmış ve bireyin istedikleri ile ulaştıklarını karşılaştırılmasıyla algılanan durum ya da sonuç olarak tanımlanmıştır. Bireyin temel ve biyolojik gereksinimlerinin, toplumsal beklentilerinin karşılanması ve yaşadığı toplumun sunduğu olanaklarından yararlanması sonucu algılanan yaşam durumu yaşam doyumunu olarak açıklanmaktadır (Fabian, 1990, s. 161).

Bireyin yaşamını bir bütün olarak ele alarak veya arkadaş, aile, bulunulan çevre gibi çeşitli yaşam alanları bakımından hoşnut olma veya olmama durumlarını bilişsel değerlendirmesi yaşam doyumunu ifade etmektedir (Çivitçi, 2009). Ayrıca yaşam doyumunu bireyden bireye değişen yargı kriterleri ile bireyin kendi hayatına karşı oluşturulan bilinçli bilişsel yargı olarak açıklanmaktadır (Pavot ve Diener, 1993).

Kişisel olarak deneyimlere biçilen anlam şimdi ve gelecekte olacılara da anlam yüklediğinden bireyin yaşamdan zevk alıp almamasını etkilemektedir. Uzak geçmişe ilişkin bir değerlendirme yerine son zamanlardaki ya da yakın geçmişteki başarılar dikkate alınarak yaşam doyumunu değerlendirilmektedir (Meulemann, 2001).

Dünyaya geldiğimiz andan itibaren çevremizi sarmalayan insanlarla var olmayı öğreniriz ve bu durum öyle hale gelir ki yalnız olmak insana olumsuz duygular hissettiren durum olarak algılanır. Yalnızlıkla ilgili literatürde farklı yaklaşımlar sonucu oluşan tanımlar yer almaktadır. Bu tanımların vurguladığı ortak nokta ise yalnızlığın öznel olarak algılanan durumun sonucu ortaya çıktığıdır. Birisine yalnızlık hissi oluşturacak bir durum başka bir kişiye yalnızlık hissi oluşturmayabilir. Örneğin, birey bir grup içerisinde aktif olarak rol almasına rağmen kendini grup içinde yalnız hissedebilir (Perry, 1990).

Gereksinim duyulan sosyal ilişkilerin olmayışı veya bu sosyal ilişkiler olmasına rağmen yeteri kadar aradığı yakınlığı, içtenliği ve duygusallığı ilişkilerinde karşılayamayan bireylerin göstermiş olduğu davranışlar yalnızlık olarak tasvir edilmektedir (Weis, 1973). Yalnızlık, bireyin hayalini kurduğu sosyal ilişkileri yaşadıkları ilişkilerde bulamayışı sonucunda hoş olmayan bir durum olarak algılanmasının bireyde oluşturduğu öznel psikolojik durum olarak da tanımlanmaktadır (Peplau ve Perlman, 1982).

Lens (1988) gelecek zaman algısını şuanda yapılan eylemlerin yakın ve uzak gelecekte ulaşılmak istenen amaçlar arasında olan ilişki olarak tanımlamaktadır. Gelecek zaman algısı herkesin yaşadığı fiziksel bir zaman dilimi olmaktan ziyade, kişisel psikolojik algılanmanın bilince yansımından ibarettir (Avcı, 2008, s. 11; Husman and Shell, 2008, s. 166). Örneğin, fiziksel zaman olarak yarın yakın bir zaman dilimini gösteriyor olsa da, birey için önemli bir kararın açıklanacağı bir zaman olduğunda yarın bile çok uzak bir zaman olduğu ve zamanın bir türlü geçmek bilmediği hissi oluşabilir. Bu sebepten dolayı bireyler geleceğe yönelik planlar oluşturulurken herkesin takvimsel olarak hedeflerini oluşturma zaman dilimleri farklılık göstermektedir (Avcı, 2008, s. 11).

Biyolojik ve kültürel etkenler gelecek zaman algısını etkilemektedirler (Greene ve DeBacker, 2004; McInerney, 2004; Seginer ve Halabi-Kheir, 1998; Wigfield ve Eccles, 2002). Kişisel olarak deneyimlere biçilen anlam şimdi ve gelecekte olacıklara da anlam yüklediğinden bireyin yaşamdan zevk alıp almamasını etkilemektedir. Yaşam doyumunu ve kişisel özelliklerin kombinasyonu sonucunda bireyin gelecek zaman algısı oluşmaktadır (Zhang ve Howell, 2011).

Yaşam doyumunun yordayıcısı olarak üniversite öğrencilerinin depresyon, umutsuzluk, kaygı, eğitim doyumunu, okuduğu bölümü kendi isteğiyle seçip seçmediği, kendisine göre ruh sağlığı, iş beklentisi ve kendisine göre bölümde okuma sebebi gibi değişkenler açısından Gündoğar ve diğerleri (2007) tarafından incelenmiştir. Çeçen (2007b) tarafından üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu ile duygusal ve sosyal yalnızlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Ancak bireyin şuanda yaptığı eylemlerin yakın ve uzak gelecekte ulaşmak istediği amaçlar arasındaki ilişkinin algılanma boyutu ve bireyin kişilerarası ilişkilerde aradığı yakınlığı, içtenliği ve duygusallığı bulup bulmaması yaşam doyumunu yordayıp yordamadığını yönelik her hangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sebepten dolayı yalnızlık düzeyinin ve gelecek zaman algısının

yaşam doyum düzeyi üzerindeki rolünün incelenmesine ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yaşam doyumun, yalnızlığın ve gelecek zaman algısının cinsiyet, okunulan fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi alan literatürüne önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın temel problemi, üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) yaşam doyum düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığıdır. Bu temel probleme dayalı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri cinsiyet, fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) cinsiyet, fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) cinsiyet, fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) yaşam doyum düzeylerini yordayıp yordamadığını incelemektir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin, yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları

alt boyutlarının (bağıllık, değer, hız ve genişlik) cinsiyet, fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyi gibi bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anı yaşarken hissettiklerimiz, duygularımız, davranışlarımız kısacası aktivitelerimizin kalitesi yarınlar bakış açımızı, bizim gruptan ayrı kalmamızı ya da gruba katılmamızı, yaşamdan doyum almamızı ya da almamamızı etkileyebildiği ve ayrıca yaşam doyumunu, yalnızlık ve gelecek zaman algısı günlük yaşantılardaki durumlarımızı belirlemede etkin rol alabildiği kanıları bu araştırmayı yapan araştırmacı tarafından savunulmaktadır. Dolayısıyla yaşam doyumunu, yalnızlık ve gelecek zaman algısı arasındaki etkileşimlerin incelenmesinden elde edilen bulguların üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal gelişmelerine ve kariyer planlamalarına katkı sağlayacağı düşüncesi araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, elde edilen bulgularla daha etkili psikolojik yardım hizmeti sunulmasında psikolojik danışmanlara yardımcı olabileceği araştırmanın diğer bir önemini göstermektedir.

Gelecek zaman algısının ve yalnızlığın yaşam doyumunun yordayıcısı olarak araştırılması, bireylerin yaşam doyumlarını nasıl artırabiliriz sorusuna da cevap bulunmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca şimdi ve gelecekte daha mutlu bireylerin var olmasının sağlanmasıyla bireylerin daha etkin ve verimli olarak toplumun gelişmesine ve ilerlemesine büyük olanaklar sunacağı düşüncesi araştırmanın toplum ve birey açısından önemini ortaya koymaktadır.

Yaygın çevrimiçi veri tabanları kullanılarak (EBSCO Host, ERIC, PsycINFO, Google Akademik) İngilizce ve Türkçe kaynaklar taranmış ve yapılan literatür taramasında yaşam doyumunun yordayıcısı olarak yalnızlığa ve gelecek zaman algısına yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada elde edilecek bulgularla diğer araştırmacılara yeni bir bakış açısı kazandırabileceği ve aynı araştırmanın farklı yaş gruplarında uygulanarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgularla kişisel gelişime, akademik literatüre, birey ve toplum dinamiklerine önem veren kurumlara ve derneklere, psikolojik danışmanlık ve rehberlik birimlerine, bireyi merkeze alan devlet politikalarına yardımcı olarak daha umutlu ve mutlu olan birey yetiştirmeye katkı sağlayacağı düşüncesi araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmaya katılan katılımcılar ölçme araçlarını içtenlikle cevaplamış oldukları varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma sonuçları, Gelecek Zaman Algısı, Gelecek Zaman Algısı Ölçeğinin ölçtüğü; Yalnızlık Düzeyleri, Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeğinin ölçtüğü; Yaşam Doyumu Düzeyleri ise Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeğinin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

Tanımlar

Yaşam doyumu: Bireyin kendi yaşam şartlarını kişisel olarak belirlediği kriterler çerçevesinde tüm yaşamını olumlu olarak değerlendirmesi yaşam doyumu olarak tanımlanmaktadır (Veenhoven, 1996).

Yalnızlık: Bireyin ilişki kurmada kendini yetersiz olarak algılaması ve arzu ettiği kişilerarası ilişkiye ulaşamamasında hissedilen bir durum olarak betimlenmektedir (De Jong-Gierveld,1998).

Sosyal yalnızlık: Sosyal ilişkilerdeki sosyal iletişimin var olmamasından dolayı sıkıntı ve depresyon ile birlikte görülen yalnızlık türüdür (Weiss,1973).

Duygusal yalnızlık: Birisi için hissedilen yakın ve samimi bir bağlılığın bulunmayışından dolayı boşluk ve kaygı ile birlikte görülen yalnızlık türüdür (Weiss 1973).

Gelecek zaman algısı: Yakın ve uzak gelecekte ulaşılacak istenen amaçların şuanadaki eylemler üzerindeki etkisidir (Lens, 1988).

Bağlılık: Şuanda yapılanlarla gelecekteki hedefler arasında kurulan ilişkidir (Husman ve Shell, 1996).

Değer: Gelecekteki hedeflere ulaşmak için bireyin kendisini bulunduğu zaman diliminde özveride bulunması olarak tanımlamaktadır (Husman ve Shell, 2008, s. 173).

Genişlik: Bireyin kişisel olarak anlam yüklediği zaman dilimi içerisinde hedefe zamansal olarak uzaklığıdır (Husman ve Shell 2008, s. 173).

Hız: Zamanın normal akış sürecinde bireyin bireysel olarak algıladığı zamanın geçme hızıdır (Gjesme, 1979, s. 180).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusu olan yaşam doyumu, yalnızlık ve gelecek zaman algısı kavramlarının kuramsal açıklamalarına ve konu ile ilgili olan yerli ve yabancı araştırmalara yer verilmiştir.

Yaşam Doyumu

Yaşam Doyumu Kavramı

Bireyin kendi yaşam şartlarını kişisel olarak belirlediği kriterler çerçevesinde tüm yaşamını olumlu olarak değerlendirmesi yaşam doyumu olarak tasvir edilmektedir (Veenhoven, 1996). Günlük aktivitelerdeki olumlu duyguların olumsuz duygulara baskın gelmesi ve iyi olma halinin mutluluk ve moral gibi değişik faktörlerden etkilenmesi sonucunda oluşan ruh hali yaşam doyumunu biçimlendirir (Vara, 1999).

Yaşam doyumu kavramına akademik literatürde ilk defa Neugarten, Havighurst ve Robin (1961)'in makalesinde rastlanmaktadır ve bireyin istedikleri ile ulaştıklarının karşılaştırılması sonucunda algılanan durum olarak tanımlanmıştır. Bireyin temel ve biyolojik gereksinimlerinin, toplumsal beklentilerinin karşılanması ve yaşadığı toplumun sunduğu olanaklarından yararlanması sonucu algılanan yaşam durumu yaşam doyumu olarak açıklanmaktadır (Fabian, 1990, s. 161). Ayrıca bireyin belirlediği amaçlara ulaşmak için algıladığı beklenti durumu yaşam doyumunu belirlemektedir (Aysan ve Bozkurt, 2004).

Bireyin kendi belirlediği kriterlere göre yaşamını bir bütün olarak değerlendirmesi sonucunda yaşamının kalitesi hakkındaki algısı yaşam doyumu olarak tanımlanmaktadır (Tuzgöl-Dost, 2007). Yaşam doyumu, bireyin yaşamına ilişkin genel değerlendirmeleri içeren öznel bir yargıdır (Yetim 1992). Bireyin tüm yaşamı dikkate alındığında sahip olduğu olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerin ve yaşama karşı genel bir tutumun tezahürüdür (Göker, 2013). Bu sebepten dolayı, bireyin yaşamını bir bütün olarak ele alarak veya arkadaş, aile, bulunulan çevre gibi çeşitli yaşam alanları bakımından hoşnut olma veya olmama durumlarını bilişsel değerlendirmesi yaşam doyumunu ifade etmektedir (Çivitçi, 2009). Ayrıca yaşam doyumu bireyden bireye değişen yargı kriterleri ile bireyin kendi hayatına karşı oluşturulan bilinçli bilişsel yargı olarak açıklanmaktadır (Pavot ve Diener, 1993).

Yaşam doyumu, yaşamla ilgili genel duyguların dışı vurumunda duygusal olarak algılanan mutluluğun ölçütü kabul edilmektedir (Veenhoven, 1996). Bireyin yaşamdan beklentileri ile yaşadıkları arasındaki benzerliğe veya benzememezliğe ilişkin duygusal tepkilerin bütünü olarak da yaşam doyumu ifade edilmektedir (Mutlu, 2012). Ayrıca bireyin mutluluğunun ve refahının öznel değerlendirmesi yaşam doyumu olarak tanımlanmaktadır (Yiğit, Dilmaç ve Deniz, 2011).

Yaşam doyumunu açıklarken doyum kavramı üzerinde durulması gerekmektedir. Genel olarak doyum bireyin hissettiği ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlara ulaşım ulaşamaması durumudur. Bireyin açlık, susuzluk, cinsellik gibi temel biyolojik ihtiyaçlarının ya da merak, sevgi, yakınlık, başarı gibi ruhsal ihtiyaçlarının giderilmesi sonucu bu ihtiyaçların kısa veya uzun süre için tekrardan hissedilmemesi durumu doyum olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2000, s. 226). Diğer bir deyişle, beklentilere, ihtiyaçlara, isteklere ve dileklere ulaşma durumu doyum olarak ifade edilmektedir. Yaşam doyumu ise herhangi bir duruma ulaşma sonucunda hissedilen doyum olarak değil, yaşamın bir bütün olarak ele alınması sonucunda hissedilen toplam doyumunu ifade etmektedir (Özer ve Karabulut, 2007; Tuzgöl-Dost, 2007).

Yaşam Doyumu ile Karıştırılan Kavramlar

Yaşam doyumu kavramı, yaşam kalitesi ve öznel iyi olma veya iyilik hali gibi kavramlarla karıştırılmaktadır. Yaşam doyumu, yaşam kalitesi ve öznel iyi olma kavramlarının birbiriyle olan yakın ilişkileri ve iç içe geçmiş olmalarından dolayı literatürde birbirlerinin yerlerine kullanılmaktadır (Göker, 2013). Bu sebepten dolayı, yaşam kalitesi ve öznel iyi olma kavramları açıklanması yaşam doyumunun daha anlaşılır hale gelmesine yardımcı olacaktır.

Yaşam kalitesi, bireyin yaşamı yorumlaması ve algılamasında, kendi tarzını ya da paradigmasını geliştirdiği ve onunla şekillendirdiği bir yaşam felsefesi, dünya görüşü, değerler, hedefler, ilkeler, inançlar ve duygular bütünüdür (Keser, 2003, s. 182). Yaşam kalitesi Dünya Sağlık Örgütü tarafından “bireylerin kültürel bağlamları içindeki yaşamlarını ve yaşamlardaki değer sistemlerini ve hedeflerini, standartlarını, ilgilerini algılamaları” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca yaşam kalitesi algılanan fiziksel sağlık, iş, yaşam şartları ve ekonomik yaşamı içine alan sosyal yaşamla ilgili doyum, aile, arkadaş, eş ve diğer kişilere yönelik algıların hepsini içermektedir (Carlsson ve Hamrin, 2002). Bireyin yaşamına ilişkin pozitif değerlendirmelerin negatif değerlendirmelere

göre yüksek olması yaşam kalitesinin de yüksek olduğunu gösterir (Myers ve Diener, 1995). Yaşam doyumu, yaşam kalitesini oluşturan kavramlardan biridir.

Öznel iyi olma kavramı, yaşamını değerlendiren bireyin verdiği tepkiler ve yargılar olarak tanımlanmaktadır (Köker, 1991). Öznel iyi olmanın bilişsel bileşeni yaşam doyumu olarak ifade edilmektedir (Pavot ve Diener, 1993). Kişilerin öznel iyi olma durumlarının yüksek olması ile yaşam doyumu algısının yüksek olmasına ve olumlu davranışlar içinde olmasına rağmen azda olsa olumsuz duygular yaşayabilmektedir. Öznel iyi olma düzeyi düşük olan bireylerin yaşamdan doyum almaması ve öfke, gerginlik ve tedirginlik gibi olumsuz duygular içinde olması görülmektedir (Yetim, 2001).

Yaşam Doyumunun Belirleyicileri

Yaşamdan zevk alma, çeşitli alanlarda yaptıklarının olması ve bu yaptıklarının kendisine göre bir anlamı olması gibi faktörler yaşam doyumuyla ilişkilidir (Peterson, Park ve Seligman, 2005, s. 31). Yaşam doyumunun belirleyicileri, bireyin içinde bulunduğu toplumun kalitesi, bireyin yaşadığı toplumdaki yeri, kişisel yetenekleri, hayattan beklentilerinin karşılanıp karşılanmaması, yaşamış olduğu tecrübeler, kendini tanıyarak ne istediğini ve ne yapabileceği öngörmesi gibi faktörler de yaşam doyumunun belirleyicidirler (Veenhoven, 1996). Öznel iyi olma durumunun bilişsel algılanması sonucu bireyin oluşturduğu kendine özgü kriterlerin gerçekleşip gerçekleşmeme durumlarına göre karşılaştırılmasıyla oluşan zihin hali yaşam doyumunu belirlemektedir (Pavot ve Diener, 1993).

Neugarten ve diğerleri (1961) yaşam doyumunu belirlemek amacıyla beş ölçüt ileri sürülmüştür. Buna göre yaşam doyumu yüksek olan kişilerin: gündelik hayattaki faaliyetlerden zevk alması; yaşamına bir mana yüklemesi, yaşamında hedeflerinin yer alması ve geçmişteki yaşantıların sorumluluğunu bilmesi; hedeflediği ereklelere ulaştığı veya ulaşacağına inanması; olumlu bir 'ben' imajı oluşturması ve zayıflıklarının kendine olan inancını yitirmemesi; yaşamın bütününe olumlu bir bakış açısı geliştirmesi beklenmektedir (Neugarten ve diğerleri, 1961, s. 137).

Kişilik özellikleri, yaşam şekli, fiziksel sağlık, yaş ve stres düzeyi gibi faktörlerin yaşam doyumunu belirleyici değişken olarak rol oynamaktadırlar (Chow, 2005, s. 140). Sosyal etkileşim, başarı, okuma ya da müzik dinleme, cinsel faaliyet, fiziksel faaliyet, beslenme ve içecek tüketimi, doğa ile meşguliyet gibi etkenlerin yaşam

doyumuna olumlu etkisinin olduğu vurgulanmaktadır (Dockery, 2003, s. 4). Ayrıca, kişisel eğilimler, yakın ilişkiler ve içinde bulunulan kültürün birey üzerinde hissedilen etkisi gibi psikolojik değişkenlerin yaşam doyumunu belirlemede daha fazla açıklayıcı rolünün olduğu rapor edilmiştir (Myers ve Diener, 1995).

Kişisel olarak deneyimlere biçilen anlam şimdi ve gelecekte olacılara da anlam yüklediğinden bireyin yaşamdan zevk alıp almamasını etkilemektedir. Uzak geçmişe ilişkin bir değerlendirme yerine son zamanlardaki ya da yakın geçmişteki başarılar dikkate alınarak yaşam doyumunu değerlendirilmektedir (Meulemann, 2001).

Yaşam doyumunu ile cinsiyet üzerine yapılan çalışmalarda literatürde farklı sonuçlar bulunmuştur. Yaşam doyumunu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını rapor edilirken (Chow, 2005; Myers ve Diener, 2005), kızların erkeklere göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları rapor edilmiştir (İlhan, 1994; Ünal, 2011).

Sosyo-ekonomik düzey arttıkça yaşam doyumunun arttığı rapor edilmiştir (Cenkseven, 2004; Chow 2005; Diener ve Lucas, 2000; Diener, Wirtz, Tov, Choi, Oishi ve Biswas-Diener, 2010; Güler ve Emeç, 2006; İlhan, 1994; Kahneman ve Deaton, 2010; Sam, 2001; Virta, Sam ve Westin, 2004). Fakat, sosyo-ekonomik düzey ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı da rapor edilmiştir (Myers ve Diener, 1995).

Sosyal yalnızlığın yaşam doyumunu üzerinde belirgin bir belirleyicisi olmamasına rağmen düşük yaşam doyumuna sahip öğrencilerin duygusal yalnızlığı daha üst düzeyde yaşadığı rapor edilmiş ve aile ve romantik ilişkilerle (duygusal yalnızlıkla) örüntülü yakın ilişkilerde yaşam doyumunun daha fazla etkilendiği vurgusu yapılmıştır (Çeçen, 2007b). Hamburger ve Hayat (2011) tarafından 'the World Internet Project' (WIP)'den toplanan veriler, bireylerin interneti kullanarak aile, arkadaş ve meslektaşlarıyla iletişimi artırdığı ifade edilmiştir. İnternetin bireyler arasındaki iletişimi artırarak bireylerin yalnızlık hissetmesini önleyebileceğinin ve yaşam doyumunu artırabileceğinin aksine 2004 ve 2005 yıllarında Amerika'da yapılan araştırmada internette gezinerek zaman geçirmenin yalnızlıkla pozitif korelasyonu ve yaşam doyumunu ile negatif korelasyonu olduğunu rapor edilmiştir (Stepanikova, Nie ve He diğerleri, 2010).

Yaşadıklarından memnun olmayan üniversite öğrencilerinin memnun olanlardan ve gelecekte olumsuz olayların gerçekleşeceğini düşünenler iyi olayların olacağını

düşünenlere kıyasla daha fazla yalnızlık duygusu yaşadıkları rapor edilmiştir (Bıyık, 2004). Ayrıca, geçmişte yaşanan olumsuz deneyimlerin bireyin şu anını ve geleceğini olumsuz etkileyeceği Høglund ve Collison (1989) tarafından ifade edilmiştir. Yaşam doyumu ile geçmişte yaşanan olumsuz deneyimler arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Ho, Cheung ve Cheung, 2008). Yaşam doyumu ve kişisel özelliklerin kombinasyonu sonucunda bireyin gelecek zaman algısı oluşmaktadır (Zhang ve Howell, 2011). Gelecekte beklenenlerine inanan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının yüksek olduğu rapor edilmiştir (Tuzgöl-Dost, 2007).

Yalnızlık

Yalnızlık Kavramı

Dünyaya geldiğimiz andan itibaren çevremizi sarmalayan insanlarla var olmayı öğreniriz ve bu durum öyle hale gelir ki yalnız olmak insana olumsuz duygular hissettiren durum olarak algılanır. Yalnızlıkla ilgili literatürde farklı yaklaşımlar sonucu oluşan tanımlar yer almaktadır. Bu tanımların vurguladığı ortak nokta ise yalnızlığın öznel olarak algılanan durumun sonucu ortaya çıktığıdır. Birisine yalnızlık hissi oluşturacak bir durum başka bir kişiye yalnızlık hissi oluşturmayabilir. Örneğin, birey bir grup içerisinde aktif olarak rol almasına rağmen kendini grup içinde yalnız hissedebilir (Perry, 1990).

Gereksinim duyulan sosyal ilişkilerin olmayışı veya bu sosyal ilişkiler olmasına rağmen yeteri kadar aradığı yakınlığı, içtenliği ve duygusallığı ilişkilerinde karşılayamayan bireylerin göstermiş olduğu davranışlar yalnızlık olarak tasvir edilmektedir (Weis 1973). Yalnızlık, bireyin hayalini kurduğu sosyal ilişkileri yaşadıkları ilişkilerde bulamayışı sonucunda hoş olmayan bir durum olarak algılanmasının bireyde oluşturduğu öznel psikolojik durum olarak da tanımlanmaktadır (Peplau ve Perlman, 1982). Ayrıca, De Jong-Gierveld (1998), bireyin ilişki kurmada kendini yetersiz olarak algılaması ve arzu ettiği kişilerarası ilişkiye ulaşamamasında hissedilen bir durum olarak yalnızlığı betimlenmektedir.

Rogers (1994) yalnızlık duygusunu kişilerarası ilişkinin gerçekliğinin hissedilip hissedilmemesinden yola çıkarak, yalnızlığı bireyin çevresinde bulunan kişilerle ilgili gerçek ilişkisinin olmadığını algıladığı an oluşan bir durum olarak tanımlamaktadır.

Bireyin kendisini çekici ve sevilecek birisi olarak görmediğinden, kendilerini ifade ederken reddetmeyen ve eleştirmeyen biri veya birilerini bulamayacağını

düşündüğünden, karşısındaki kişinin yanlış yapmasına olanak tanımayarak kendisini kimsenin hayal kırıklığına uğratmayacağı ve kendini diğerlerinin yanında rahat hissetmediği durumlardan dolayı birey yalnız kalmaya eğilimli olabilir (Young, 1982). Ayrıca, Hoglund ve Collison (1989), geçmişte yaşanmış olumsuz deneyimlerin bireyin şu anını ve geleceğini olumsuz olarak etkileyebileceğinden yalnız bireyler, işler istedikleri gibi gitmediğinde tekrardan eylemde bulunmaktan kaçınma, olası olumsuz sonuçlardan devamlı endişe duyma ve sorunlarla yüzleşmektense sorunlardan kaçma davranışları gösterebileceğine vurgu yapmaktadır.

Farklı bakış açılarından tanımlanan yalnızlığın temel bileşenleri, Jones ve Hebb (2003) tarafından gruplandırarak dört ana tema üzerinde durulmuş ve yalnızlığı, sosyal ilişkilerdeki eksiklikle ilgili; bireyin beklenti ve algılarına bağımlı ve öznel süreçlerle bağlantılı; istenilmeyen yaşantılar; bireyin yalnızlıkla baş etme ve üstesinden gelme çabalarını içerisinde olduğu vurgusu yapılarak tanımlanmıştır.

Çocukluk dönemindeki aşırı yalnızlığın, psikolojik ızdırap ve acılara neden olabileceği (Freud 1930), aile ilişkilerine kalıcı zarar verebileceği (Harlow, 1958; Bowlby, 1973), çocukların arkadaş gruplarından bir şeyler öğrenmesini engelleyebileceği (Piaget, 1926) ve kendine özgüven duygusunun gelişimini sekteye uğratabileceği (Sullivan, 1958) konularında vurgularda bulunulmuştur. Ayrıca, yalnızlığın ergenlik döneminde anne ve babanın bağlanma figürü olarak algılanmasının zayıflamasıyla belirmeye başladığı Weiss (1973) tarafından dile getirilmiştir.

Yalnızlık ve Tek Başlılık

Alan literatüründe yalnızlık kavramıyla ilgili olarak ‘yalnızlık’ (loneliness) ve ‘tek başına olmak’ (solitude) terimleri arasında farklı anlam yüklemeleri bulunmaktadır (Bilgin, 1995, s. 128). ‘Tek başına olmak’ (solitude) kavramı tek başına kalabilen ve bu durumda kendini yalnız olarak hissetmeyen vurgusu yapılarak tanımlanırken, ‘yalnızlık’ (loneliness) kavramı bireyin grup içinde kendini yabancı ve başkaları tarafından kabul edilmediği hissi yaratan durum olarak tanımlanmaktadır (Larson, 1990).

‘Tek başına olma’, kişinin diğerlerinden rahatlıkla ayrılabilme durumu ve bireyin bilinçli ve istekli kendi seçimi olduğuna Larson (1990) tarafından vurgu yapılmıştır. Ayrıca, yazar tek başına olmanın objektif durumu diğerlerinden rahatlıkla ayrılabilme (solitude), öznel durumu ise yalnızlık olduğu belirtmiştir. Tek başına olmanın yalnız olmakla eş değer olmadığı ve kişilik gelişimine olumlu anlamda katkı

sağladığı üzerinde durmuştur (Buchholz ve Catton, 1999). Özetça (2009) tek başına olmanın, bireyin kendine yönelerek kendi benliğini yenilemesine fırsat sağlayan zaman dilimi olduğunu belirtmiştir.

Yalnızlığın Boyutları

Yalnızlık, ilişkilerdeki yoğunluk ve nitelik eksikliği konularına odaklanarak tek boyutlu olarak değerlendirilirken (Russell, 1982; Russell, Cutrona, Rose ve Yurko, 1984), Weiss (1973, 1987) tarafından duygusal ve sosyal yalnızlık olarak iki boyut olarak değerlendirmiştir. Bu araştırma, yalnızlığın iki boyut olarak ele almış ve yalnızlığın sosyal boyutu (sosyal ilişkiler) ve duygusal boyutu (aile ve romantik ilişkiler) üzerinde yoğunlaşarak araştırmanın diğer değişkenleriyle incelemektedir.

Duygusal Yalnızlık: Birisi için hissedilen yakın ve samimi bir bağlılığın bulunmayışından dolayı boşluk ve kaygı ile birlikte görülen yalnızlık türüdür (Weiss 1973). Duygusal yalnızlık, yetişkinler için bir eş ya da yakın bir arkadaş, çocuklar içinse anne-baba gibi bir figür yokluğundan kaynaklanabilir ve birey bu boşluğu dolduracak samimi bir ilişkinin kurulmasına kadar kendini yalnız hissedebilir (Özetça, 2009). Weiss (1973) yalnızlığı rahatsız edici ama uyumsal bir duygusal durum olarak gördüğünden yalnızlığın, önemli gereksinimleri karşılanmadığına dikkat çeken bir anımsatıcı işlevi gördüğü ve düzeltici önlemler alınmadıkça devam etme eğiliminde olduğunu vurgulamaktadır.

Her yaş döneminde insanlar, kardeşlerine, arkadaşlarına, sevgililerine, liderlerine duygusal olarak bağlanma potansiyeline sahiptirler ve bu kişileri daha güçlü ve zeki olarak algıyanırlar (Bowlby, 1969, 1982). İnsanların duygusal olarak bağlandığı kişilerle birlikteyken kendini ihtiyaçların giderildiği ve güven temelli ilişkilerin kurulduğu cennette algıırken, bu kişilerle birlikte olamaması veya olmasının engellenmesi kişide strese maruz kalmasına neden olur (Shaver and Fraley, 2008). Bu durum duygusal yalnızlığın oluşmasına neden olabilir.

Sosyal Yalnızlık: Sosyal ilişkilerdeki sosyal iletişimin var olmamasından dolayı sıkıntı ve depresyon ile birlikte görülen yalnızlık türüdür (Weiss,1973). İşyerindeki arkadaşlarından veya komşularından beklenen yakın ilişkilerin eksikliği veya yokluğu buna örnek olarak verilebilir. Bireyin bir gruba ait olmaması veya ait olduğu grupta sosyal ilişkilerin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, aynı ilgi, bilgi, beceri ve

eğlence alanlarına sahip birilerinin bulunmayışı sosyal yalnızlığı tetiklemektedir (Liu ve Rook, 2013).

Bireyin sosyal yalnızlığı hem bireyin sosyal ilişkilerini etkiler hem de bireyin sosyal ilişki standartlarından ve arzuladığı ilişki örüntülerinden etkilenir. Yaşanan yalnızlığın düzeyi, bireyin belirlediği ölçütlere göre ortaya çıktığından bireyin sosyal ilişkilerinin değerlendirmeleri geçmiş yaşantısından ve başkalarının deneyimlerini gözlemlerinden etkilenir (Özetça, 2009).

Sosyal yalnızlığa sahip birey kendisini bir gruptan soyutlayarak can sıkıntısı yaşar (Weiss, 1973). Fakat gruptan uzaklaşarak kendi özüne yönelerek kendini tanıma ve geliştirme amacıyla yapılan bilinçli yalnızlık, bireye hem kendi benliğini yenileme hem de grupla bütünleşme fırsatlarını sağlar. Örneğin, eski yunan ve roma toplumlarında model filozoflar; başarıya, bilgiğe, mükemmelliğe ve mutluluğa ulaşmak için hem bulunduğu grupların bir parçası hem de bulunduğu gruplardan farklıydılar (Coplan ve Bowker, 2013, s. 5).

Yalnızlık ve Cinsiyet

Toplumsal yapının cinsiyet rollerine yönelik oluşturduğu farklı yaklaşımlardan dolayı cinsiyetler arasında yalnızlık düzeyleri arasında farklılık olup olmadığı konusunda alan literatüründe farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Yalnızlık ve cinsiyet üzerinde yapılan çalışmaların bazılarında cinsiyete göre yalnızlık düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı rapor edilirken (Bilgen, 1989; Çeçen, 2007b; Eren, 1994; Erim, 2001; Jones, Freemon ve Goswik, 1981; Roscoe ve Skomski, 1989; Tarhan, 1996;; Uruk, 2001; Wittenberg ve Reis, 1986), bazı araştırmalarda cinsiyete göre yalnızlık düzeylerinin farklılaştığı rapor edilmektedir (Arı ve Hamarta, 2000; Buluş, 1996; Demir, 1990; Güngör, 1996;; Russell, Peplau ve Cutrona, 1980; Salimi, 2011; Saraçoğlu, 2000). Ayrıca yalnızlık ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı bazı araştırmacılar tarafından belirtilmiş olmasına karşın erkeklerin kızlara göre daha fazla yalnızlık yaşadıkları belirtilmiştir (Çeçen, 2007b; Jones ve diğerleri, 1981; Roscoe ve Skomski, 1989; Witenberg ve Reis, 1986).

Yalnızlık duygusuna kapılan ergenler sosyal ilişkiler konusunda umutlarını, beklentilerini ve planlarını oluştururken kendileri daha değersiz ve yetersiz olarak algıladıkları, yalnız ergenlerin ümitsizlikleri gelecek zaman algısı olumsuz olarak

etkilediği ve kendini yalnız hisseden ergenlerin gelecek zaman algısının kendini sosyal olarak düşünenlerden daha düşük olduğu rapor edilmiştir (Seginer ve Lilach, 2004).

Yalnızlık ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu belirtilen araştırmalarda, erkek lise ve üniversite öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin, kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Buluş, 1996; Demir, 1990; Güngör, 1996; Salimi, 2011; Saraçoğlu, 2000). Demir (1990) tarafından üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri konusunda yapılan çalışmada, erkeklerin yalnızlık düzeylerinin, kızlarınkinden önemli ölçüde yüksek olduğu ve bu sonucun cinsler arasındaki geleneksel cinsiyet rol ve duygusal tepkileri sergileme davranışlarının farklı öğrenilmesi sonucu ortaya çıkmış olabileceğine vurgu yapılmıştır.

Yalnızlık ve Arkadaş İlişkileri

Ergenlik ve gençlik döneminde, bireyler aileleriyle olan bağları zayıfladığından samimi ilişkiler kurmak için arkadaş grubuna özellikle karşı cinse yönelirler. Bu dönemlerde talep edilen ve bulunan arasındaki fark yalnızlık duygusunun pekiştirmektedir.

Arzulanan duygusal ve sosyal gereksinimlerin karşılanamaması sonucunda, istenilen ve ulaşılan arasındaki farkın oluşturduğu yalnızlık duygusu gelişim dönemleri içerisinde karşılaştırıldığında ergenlik döneminde daha yoğun ve yaygın görülebilmektedir (Brennan, 1982; Ostroy ve Offer, 1980; Rubenstein ve Shaver, 1982; Williams, 1983). Fakat, arkadaş grubu/ları tarafından reddedilme ve mağdur edilme gibi olumsuz davranışlar sonucu yalnız kalmaya eğilimli çocukların ergenlikte bu durumla baş etme yöntemleri geliştirerek ve kendilerine yeni arkadaşlıklar edinerek yalnızlık duygusundan üstesinden gelebilirler (Bowker, Rubin ve Coplan, 2012).

Yalnızlık düzeyi ile yakın arkadaş sayısı arasında ters ilişki bulunmaktadır (Saraçoğlu, 2000; Uruk ve Demir, 2003). Arkadaş ilişkilerinde memnun olan üniversite öğrencileri kendilerini daha az yalnız hissetmektedirler (Demir 1990). Arkadaş ve romantik ilişkilerden alınan doyum, ergenlik dönemi için yalnızlık düzeyinin en iyi yordayıcılarından biridir (Uruk, 2001). Fakat arkadaş ilişkileri (Tarhan, 1996) ve romantik ilişkiler (Çeçen, 2007b) açısından her iki cins için yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Uruk (2001), ailelerin ve akranların, ergenlerin yalnızlık düzeylerine etkisini incelemiş ve araştırma sonuçlarında, ergenlerin yalnızlık düzeyleri arkadaş ilişkileri

%35, aile yapıları %15 ve demografik değişkenler %4 oranında açıkladığını rapor etmiştir. Ayrıca benzer bir çalışma Uruk ve Demir (2003) tarafından yapılmış ve arkadaş ilişkilerinin %35 ve aile yapılarının %14 oranında yalnızlığı etkilediği bulunmuştur.

Güngör (1996) duygusal yalnızlığın sosyal yalnızlığa oranla daha çok yaşadığı ve romantik ilişkisi olmayan üniversite öğrencilerinin olanlara oranla duygusal yönden daha yalnız olduğunu rapor etmiştir. Yaşam doyumu yüksek bireylerin daha az duygusal yalnızlık düzeyine sahip oldukları da belirtilmiştir (Çeçen, 2007b). Ayrıca ilişkilerinde güven sorunu yaşayan insanların ikili ilişkilerinde daha az mutlu oldukları ve romantik ilişkilerinde daha az istikrarlı ilişkilerin bulunduğu rapor edilmiştir (Mikulincer and Shaver, 2007).

Yalnızlık, Aile ve Sosyo-Ekonomik Düzey

İnsanlığın hayatta kalma sürecine adapte olabilmesini sağlayana ‘sosyal bağlar’ (social affiliations) toplum içerisinde ilişki olarak algılanmaktadır (Barash, 1977). Bu sosyal bağlar en küçük yapı taşı olan aileden başlayarak genişlemektedir. Çocukluk ve erişkinlik döneminde aileden alınan sosyal destek bireylerin yalnızlık duygusunu oluşmasını engellemektedir. Örneğın, yüksek sosyal destek algısına sahip üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri düşük olduğu Güngör (1996) tarafından rapor edilmiştir.

Çocukluk döneminde anne-baba ile oluşturulan güven verici ilişkiler, yetişkinlikte bireylere rahatlıkla kişilerarası güvenli ilişki kurabilmeye, sosyal becerileri daha kolay geliştirmeye ve daha az yalnızlık deneyimi yaşamaya olanak tanımaktadır (Baron ve Byrne, 2000). Çocuklukta anne-baba ile doyum verici kişilerarası ilişkiler yaşamamış bireylerin daha sonraki dönemlerde yalnızlığa yatkın olacağı rapor edilmiştir (Bullock, 1993; Hojat, 1984; Wiseman, Mayseless ve Sharabany, 2005). Ayrıca, çocukluklardaki yalnızlığın kısa ve uzun süreli sonuçlarının çocukların kişisel sağlık ve benlik duygularına zarar verebileceği ifade edilmiştir (Bullock, 1993).

Aile ile ilişkilerin yalnızlık düzeyi ile ilişkili olduğu Olson (1993) tarafından vurgulanmış ve yalnızlığa neden olabilecek iki aile modeli ileri sürmüştür. Bunlardan birincisi *Sıkı Sarmalayan Aile (Rigidly Enmeshed Family)* modeli: Narsistik müdehalenin olduğu çocukları sarmalayan aile tipidir. Bireyin aşırı derecede korunma altına alınmasıyla bireyin sosyal keşiflerine, becerilerini geliştirmesine, sosyal çevre ile

etkileşime girmesine izin vermeyerek bireyin ailenin istediği yönde bağımlı bir kişi olarak gelişmesine neden olmakta ve bireyin yalnızlık duygusunu yaşamasına zemin hazırlamaktadır. Bu tür davranışlarla çocuğuna sevgisini gösterdiğini sanan anne-babalar gerçekte kendi yalnızlığını ve mutsuzluğunu telafi etmektedirler. İkinci aile modeli *Karmakarışık Düzensiz Aile (Chaotically Disengaged Family)*: Çeşitli sosyal yönlendirme ve örneklerle bireye sosyal becerisini geliştirmede yardımcı olmayarak bireyin doğru olanı kestirememesine ve bireyde iç çatışma ve huzursuzluk oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu tür ailelerde genellikle anne-baba arasındaki görüş ayrılıklarına rastlanır.

Her iki aile modelinde de aileler, bireylerin sosyal beceri kazanmalarında ve sosyalleşme deneyimlerinde çok az destek olarak veya hiç destek olmayarak bireyin yalnızlıklarına uygun ortam hazırlamaktadırlar (Olson, 1993). Bu sebepten aile ortamı bireyde yalnızlık duygusunun oluşmasına veya oluşmamasına neden olmaktadır. Örneğin, aile ortamını demokratik olarak algılayan lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri aile ortamı otoriter olanlarınkinden daha düşük olduğu rapor edilmiştir (Buluş, 1996).

Yatılı ve yatılı olmayan meslek lisesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve 'kendini suçlama' puanlarına bakıldığında yatılı öğrencilerin puanların yatılı olmayanlarından daha düşük olduğu rapor edilmiştir (Kahraman, 1995). Yetiştirme yurtlarında yaşayan 14-18 yaşlarındaki ergenlerin ailesinin yanında yaşayanlara göre daha yalnız olduğu bulunmuştur (Erim, 2001). Yurtlarda kalan üniversite öğrencileri ile ailesiyle birlikte kalanlar arasında yalnızlık düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (Baran ve Gülen, 2002). Yukarıdaki araştırma sonuçlarına göre, ergenlik döneminde aileden uzakta olmak yalnızlık düzeyini artırdığı bulunmuş olmasına rağmen ergenlik sonrasında aileden uzakta olan ve ailesinin yanında yaşayanlara arasında yalnızlık düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca, lise öğrencilerin anne-baba durumlarının (sağ-boşanmış-vefat etmiş) yalnızlık düzeyleri üzerinde etkisinin önemli olmadığı Eren (1994) tarafından rapor edilmiştir.

Kızların aileye ilişkin yalnızlık düzeyleri erkeklere göre daha düşük olduğu Çeçen (2007b) tarafından rapor edilmiş ve bu durumun Türkiye'deki geleneksel toplum yapısındaki ailelerin kızlara karşı daha fazla eğilmelerinin bir sonucu olabileceği vurgusu yapılmıştır.

2010 yılında Amerika’da yapılan nüfus sayımına göre, 30 milyondan daha fazla Amerikalı yalnız yaşamakta olduğu ve bu durum Amerika’daki evlerin %27’sini oluşturduğu ortaya konulmuştur. Bu bilgiler dahilinde Averill ve Sundararajan (2013), bu eğilimin modern topluluklarda aynı olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu durumun yalnızlıktan ziyade tek başına olma arzusuyla örtüştüğü ifade edilebilir.

Ekonomik durum aile yaşamını etkileyen unsurlardan biridir. Ailenin ekonomik işlevlerini yerine getirirken başarılı veya başarısız olması aile işlevlerinin sağlıklı veya sağlıklı olmayan olmasını etkilemektedir (Güven, 1991). Aileler çoğu zaman ekonomik yetersizliklerden dolayı ailenin ekonomik gereksinimlerini karşılayamamaktadırlar ve bu durum aile işlevleri konusunda sıkıntı oluşturmaktadır (Duyan, 2000). Özellikle ergenlik döneminde karşılanamayan ekonomik gereksinimler ergenlerin aileden uzaklaşmasına neden olabilmektedir. Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip olan ergenlerin yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu rapor edilmiştir (Saraçoğlu, 2000). Ayrıca, aylık geliri sosyal etkinlikler için yeterli olmadığını düşünen üniversite öğrencilerinin düşünenlere göre daha fazla yalnızlık duygusu yaşadıklarını göstermişlerdir (Demir, 1990).

Gelecek Zaman Algısı

Zamanın Algılanması ve Gelecek Zaman Algısı

Elle tutulan ve gözle görülen bir somut kavram olmayan zaman tanımlanırken, göreceli bir noktanın referans alınarak tanımlanmasından ve kişiden kişiye değiştiğinden dolayı zamanın genel olarak tanımlanmasında zorluklar yaşanmaktadır. Zamanın insan yaşamıyla iç içe olması bu zorluklardan biridir (Avcı, 2008, s. 4). Türk Dil Kurumu (TDK, 2014) tarafından zaman kavramı, “bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre”, “bu sürenin belirli bir parçası”, “belirlenmiş olan an” olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, zaman kavramı ‘iki eylem arasındaki sürenin birey tarafından algılanması’ olarak New Webster’s Dictionary of the English Language (1981) tarafından tanımlanmıştır. Bireyin çok önemli bir randevuya yetişmesi gerektiği bir günde trafikte sıkışıp kalmasından dolayı huzursuzluk içinde gideceğe yere yetişirken ve aynı trafik sıkışıklığında acelesi olmadan gideceğe yere yetişirken zamanı farklı olarak algılaması, zamanın öznel anlam yüklenerek nitelendirilmesi ve durumdan duruma değişmesi örnek olarak gösterilebilir.

‘Zaman nakittir’ atasözüne binaen Türkiye coğrafyasında ve diğer coğrafyalarda zamanın kontrol edilerek münhasır medeniyetler seviyesine ulaşmak için büyük bir çaba sarf edilmektedir. Eski çağlarda zamanı ölçmek için ayın ve güneşin bulunduğu konumlara dikkat edilirdi. Günümüz modern çağında ise saat ile zamanın hareketlilik döngüsünü bilinçsizce izlenmektedir. Yelkovan ve akrep arasındaki birbirini kovalamaca oyununda gözlemlenen değişimler zaman kavramını açıklamada yetersiz kalabilmektedir. Bu sebepten dolayı, Passing (2003, s. 28) zaman kavramını fiziksel, biyolojik ve psikolojik zaman olarak üç başlık altında incelemektedir.

Dünyanın kendi ve güneş çevresinde dönmesi sonucu algılanan değişiklik fiziksel zaman olarak algılanmaktadır. Saat ve takvim gibi ölçme araçları kullanılarak geçmişten şimdiye ve şimdiden geleceğe doğru akmakta olan doğrusal bir süreç izlenmektedir. Fiziksel zaman herkes tarafından aynı algılamakta ve biz insanlar tarafından hayatı kolaylaştırmak için icat edilmiştir (Passing, 2003, s. 28).

Biyolojik zaman, fiziksel zaman gibi belirli bir akışı olmasına rağmen canlıların biyolojik değişimlerine göre algılanır ve kontrol edilir (Avcı, 2008, s. 7). Doğada biyolojik zaman ayların kış uykusuna yattıklarında ve kuşların daha ılıman bölgelere topluca göç etmelerinde gözlenmektedir. Bitkilerin fotosentez ile geliştiklerinden günün farklı anlarında güneşin konumuna göre kendi konumlarını belirlemeleri biyolojik zamanla ilgilidir.

Psikolojik zaman belirli bir akış göstermeyip bilinç tarafından deneyimlendiğinden fiziksel ve biyolojik zamandan farklıdır. İnsanlar zamanı kendi konumlarının oluşturmuş olduğu referanslara göre algıladığından algılanan psikolojik zaman bireyden bireye farklılık göstermektedir. Sorunlu bir gün yaşayan bir kişinin günün bir türlü bitmediğinden yakınırken, aynı anı yaşayan mutlu bir kişinin günün ne çabuk geçtiğinden bahsetmesi psikolojik zaman algısı için iyi bir örnektir (Edwards, 2002, s. 47). Psikolojik zaman öznel olduğundan saat ve takvim gibi dışsal belirleyiciler zaman sürecini belirleyememekte, içsel ve bilişsel etkenler zaman algısını oluşturmaktadır (Reockelein, 2000, s. 11).

Savickas (1991) psikolojik zaman kavramından bahsetmese de zaman algısını kişisel tecrübelerle vurgu yaparak, geçmişin, şuanın ve geleceğin zihinsel yorumlaması olarak tanımlamaktadır. Geçmiş, şuan ve gelecek kavramların yüklenen anlamları öznel olduğu ve ‘bugünün yarının geçmişi ve yarının dünü’ olduğuna vurgu yapılmaktadır (Seginer, 2009, s. 6).

Lens (1988) gelecek zaman algısını şuan da yapılan eylemlerin yakın ve uzak gelecekte ulaşmak istediği amaçlarla arasında olan ilişki olarak tanımlamaktadır. Gelecek zaman algısı herkesin yaşadığı fiziksel bir zaman dilimi olmaktan ziyade, kişisel psikolojik algılamının bilince yansımından ibarettir (Avcı, 2008, s. 11; Husman ve Shell, 2008, s. 166). Bu sebepten dolayı bireyler geleceğe yönelik planlar oluşturulurken herkesin takvimsel olarak hedeflerini oluşturma zaman dilimleri farklılık göstermektedir (Avcı, 2008, s. 11).

Gelecek Zaman Algısı Boyutları

Gelecek zaman algısının ölçülmesi için literatürde çeşitli ölçme araçları kullanılmıştır. Her bir ölçme aracı gelecek zaman algısını ölçerken farklı alt boyutları kapsayan içerikler bulunmaktadır.

Genişlik, tutarlılık, yön ve yoğunluk alt boyutlarından oluşan 25 maddelik ‘gelecek zaman algısı ölçeği’ ilk gelecek zaman algısı ölçeği olarak 1963 yılında Heimberg tarafından geliştirilmiştir (Lasane ve O’Donnel, 2005, s. 24). Daha sonraki yıllarda Gjesme tarafından bağlılık, öngörü, ilgililik ve hız kavramlarını içeren 14 maddelik ‘gelecek zaman uyum ölçeği’ geliştirilmiştir (Gjesme, 1979). 27 maddeden ve değer, genişlik, bağlılık ve hız kavramlarını irdeleyen Husman ve Shell tarafından geliştirilmiş ‘gelecek zaman algısı ölçeği’ bulunmaktadır (Husman ve Shell, 1996). Ayrıca hazcılık, negatif geçmiş, pozitif geçmiş, gelecek ve kadercilik alt boyutlarının içeren 56 maddelik ‘Zimbardo’nun gelecek zaman algısı ölçeği’ de alan literatüründe bulunmaktadır (Zimbardo ve Body, 1999).

Bu araştırmada Husman ve Shell’in geliştirmiş olduğu ‘gelecek zaman algısı ölçeği’ kullanıldığından gelecek zaman algısını alt boyutları olarak değer, genişlik, bağlılık ve hız kavramları açıklanacaktır.

Değer: Her birey yakın ve uzak gelecekte ulaşmak istediği hedefleri içeren amaçlar listesi oluşturmakta ve bu amaçlara ulaşmak için değer atıflarında bulunmaktadır. Bu sebepten dolayı, gelecek zaman algısı içerisinde değer kavramı Husman ve Shell (2008, s. 173) tarafından gelecekteki hedeflere ulaşmak için bireyin kendisini bulunduğu zaman diliminde özveride bulunması olarak tanımlanmaktadır. Avcı (2008) değer kavramıyla ilgili olarak, bireyin hedefe verdiği değer artıkça şimdiki zamanda değeri o hedefe ulaşmak için harcanan çabanın da artacağı vurgusunu

yapmaktadır. Diğer bir deyişle, algılanan değer artıkça gelecekteki hedefe ulaşma konusunda bireyi motive etmesidir.

Gelecekteki hedeflere verilen değer gelecek algısının kişisel olarak yordanmasında bir gösterge olarak algılanmaktadır (Husman ve Shell, 2008). Ayrıca, bireyin gelecek zaman algısının uzunluğunun istenilen hedefe yüklenen değerle ilişkili olduğundan hedefe yüklenen değer gelecek algısının belirlenmesinde önemli katkı sağlamaktadır (Gjesme, 1975).

Genişlik: Genişlik kavramı bireyin belirlediği hedeflerin gelecekteki zaman dilimiyle arasındaki ilişkiye yönelik bir boyuttur (Nuttin ve Lens, 1995). Diğer bir deyişle, genişlik bireyin kişisel olarak anlam yüklediği zaman dilimi içerisinde hedefe zamansal olarak uzaklığıdır (Husman ve Shell, 2008, s. 173).

Her birey farklı süreleri içeren planlar oluşturmaktadır. Bazıları 5 yıl sonra ne olacağına ilişkin plan oluştururken bazıları da yalnızca bir ay sonrası için plan oluşturmaktadırlar. Kısa gelecek zaman algısına sahip bireyler, uzak gelecek zaman algısına sahip olanlara göre daha kısa süreli zamana yönelik hedefler oluşturmaktadır (Avcı, 2008, s. 14). Bu durum kişinin geçmişte koymuş olduğu hedeflere ulaşp ulaşmadığıyla ilgili olabilmektedir (Nuttin ve Lens, 1985).

Uzaklık algısı psikolojik zamanla ilgili olmasından dolayı her bireyin gelecek zamana ilişkin uzaklık algılamaları birbirinden farklılık göstermektedir (Avcı, 2008, s. 14). Örneğin fiziksel zaman olarak yarın yakın bir zaman dilimini gösteriyor olsa da, birey için önemli bir kararın açıklanacağı bir zaman olduğunda yarın bile çok uzak bir zaman olduğu ve zamanın bir türlü geçmek bilmediği hissi oluşabilir.

Bağlılık: Husman ve Shell (2008, s. 173) gelecek zaman algısındaki bağlılık kavramını şuanda yapılanların gelecekteki hedeflerle olan ilişkisi olarak tanımlamaktadırlar. Şimdi ve gelecek arasında kurulan bağ ile amaca yüklenen değer artmakta ve bu bağ hedefe ulaştırma konusunda bireye motive etmektedir (Avcı, 2008, s. 15). Uzun süreli gelecek zaman algısına sahip kişilerin şundaki yaptıkları gelecekteki amaçlara ulaşma konusunda kısa süreli gelecek zaman algısına sahip kişilerden daha iyi bağ kurabilmekteledir (Simon, Dewitte ve Lens, 2004, s. 124).

Kişisel olarak algılanan şuan ki eylemlerin gelecekteki amaçlara ulaşma konusundaki önem, bireyin kariyer planları yapmasında özgüveni artırmakta, kariyere yönelik seçimlerin ve uygulamaların oluşturacağı stresi azaltmakta ve bireyin hazır

bulunuşluk seviyesini artırmaktadır (Walker ve Tracey, 2012, s. 157). Bu sebepten dolayı şuan ve gelecek arasında bağ, bireyin geleceğe daha sağlam adım atmasını kolaylaştırarak bireyi hedefe ulaşma konusunda motive etmektedir.

Hız: Hız kavramı zamanın normal akış sürecinde bireyin bireysel olarak algıladığı zamanın geçme hızıdır (Gjesme, 1979, s. 180). Bu sebepten dolayı, hızın algılanmasında psikolojik zaman algısı ön plana çıkmaktadır. Düşük gelecek zaman algısına sahip bireyler hedefe ulaşma konusunda zamanın hızla akıp geçiyormuş gibi algılamaktadırlar (Husman ve Shell, 2006).

Gelecekteki hedeflerine ulaşmak için plan yapan ve bu hedefe ulaşmak için sürekli çalışarak planı takip eden bireylerin işini son ana bırakmadığı sürece zaman konusunda her hangi bir şikayetle karşı karşıya kalmama ihtimali işini son ana bırakandan çok daha düşük olacaktır. İşini son ana bırakan kişi işi bitirmek için yeterli zamanı kalmadığından zamanı hızlı geçmiş olarak algılayacaktır (Avcı, 2008, s. 16).

Gelecek Zaman Algısı, Cinsiyet ve Kültür

Gelecek zaman algısının cinsiyet açısından bir farklılık olup olmadığı Gjesme (1979) tarafından araştırılmış ve kız ve erkeklerin gelecek zaman algısı puanlarında büyük farklar olduğunu ortaya koymuştur. Takip eden yıllarda, Gjesme'nin bulgularını destekleyen araştırma sonuçları bulunmuştur (Greene ve DeBacker, 2004; Greene ve Wheatley, 1992; Honora, 2002; Peetsma, 2000). Kızların ev, aile ve çocuk gibi konulara daha çok yönelerek gelecek yönelik hayaller kurarken, erkeklerin para kazanma ve kariyer konularında gelecekte beklenenler oluşturduğu rapor edilmiştir (Honora, 2002; Greene ve Wheatley, 1992). Fakat bu bulgular toplumsal yapı içerisinde kadın ve erkeğe biçilen rol modellerden kaynaklanan algılardan dolayı geleceğin toplum içerisinde uygun bulan şekle bürünmesinden kaynaklanabilir. Kadının toplumda daha etkin rol alması ve toplumda oluşan kadın-erkek kavramlarının oluşturduğu hiyerarşik yapının değişip eşitlikçi yapıya doğru hareket etmesiyle gelecek zaman algıları arasındaki fark azalacağına vurgu yapılmıştır (Eagly ve Mitchell, 2004, s. 201). İranlı gençler üzerinde yapılan bir çalışmada, gelecek zaman algısının kadın-erkek arasında istatistiksel olarak önemli bir farkın olmadığını bulunmuştur (Rahmatian, Famenine, Haghghatgoo, Sar ve Zimbardo, 2013).

McInerney (2004), erkeklerin kadınlarla göre daha çok anlık aktivitelere yönelik tutumları olduğunu bulmuştur. Ayrıca erkekler yaşam evresindeki büyük etkiye sahip

olacak uzun dönemli hedeflere yönelik başarıma güdüsünden dolayı kadınlara göre daha avantajlı olabileceği belirtilmektedir (Greene ve DeBacker 2004, s. 116). Fakat Ferrari ve arkadaşları (2010), bu bulguların gerçeklik payının kadının toplum içerisinde kazandığı fırsatlarla birlikte azalmış olabileceğini vurgulamaktadır.

İsraili gençlerin iyimserlik ve kötümserlik durumlarının gelecek zaman algısıyla arasındaki ilişki Seginer (2000) tarafından incelenmiş ve cinsiyetler arasında askere alınma dışında herhangi bir fark bulunmamıştır.

Biyolojik ve kültürel etkenler gelecek zaman algısını etkilemektedirler (Greene ve DeBacker, 2004; McInerney, 2004; Seginer ve Halabi-Kheir, 1998; Wigfield ve Eccles, 2002). Biyolojik faktörlerden dolayı kadınlar çocuk bakımındaki etkin rol almalarının, fiziksel olarak erkeklerden zayıf olmalarının ve toplumsal yapının kadına biçmiş olduğu sınırlayıcı rollerin etkisinin azalmış olmasına rağmen kadınların bilim teknoloji kurslarına ve kariyerlerine yönelik etkinliklere katılımı erkeklere oranla düşük seviyede bulunmaktadır (Wigfield ve Eccles, 2002).

Shirai ve Beresneviciene (2005), Japon, Belçikalı ve Litvanyalı gençlerin gelecek zaman algılarını karşılaştırmışlar. Japonların günlük hedef oluşturma eğilimli bir kültürden geldiklerinden, Japon gençlerin günlük hedef oluşturma eğilimlerinin Belçikalı ve Litvanyalı gençlere göre daha çok yüksek olduğunu bulmuşlardır. Nurmi ve diğerleri (1994) Avustralyalı ve Finlandiyalı gençlerin geleceğe yönelik beklentilerini kıyaslamış ve her iki gruptaki kadınların gelecekteki aile ve iş yaşamına yönelik beklentilerin her iki gruptaki erkeklere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca her iki gruptaki erkeklerin anı yaşamaya yönelik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Seginer ve Halabi-Kheir (1998) İsraili Yahudilerin ve Arapların gelecek zaman algılarını karşılaştırmış ve İsraili Yahudilerin gelecek zaman algılarının batı kültüründeki toplumlarınkine benzer olduğunu fakat İsraili Araplardan farklı olduğunu belirtmişlerdir.

Gelecek Zaman Algısı ve Sosyo-Ekonomik Durum

İnsanın doğası gereği yaşamda var olabilmesi için temel ihtiyaçları karşılaması gerekmektedir. Kişinin sosyo-ekonomik düzeye göre ihtiyaçlar çeşitlenebilmekte ve gelecekte beklenenler oluşmaktadır. Alan literatürüne bakıldığında gelecek zaman algısı ile sosyo-ekonomik durum arasındaki ilişkinin incelenmesi sonuçlarının farklı olduğu

görülmektedir. Bazı araştırmacılar gelecek zaman algısı ile sosyo-ekonomik durum arasında bir ilişki olduğunu rapor ederken (Lessing, 1968; Lomranz, Shmotkin ve Katznelson, 1983), gelecek zaman algısının sosyo-ekonomik seviyeye göre değişmediğini de rapor etmişlerdir (Athawale, 2004; Vazquez ve Rapetti, 2006).

Düşük sosyo-ekonomik sınıftan gelen ergen öğrencilerin, orta sosyo-ekonomik sınıftan gelenlere göre daha düşük gelecek zaman algısına sahip olduğu rapor edilmiştir (Lessing, 1968; Lomranz ve diğerleri, 1983). Vazquez ve Rapetti (2006), gelecek zaman algısının yalnızca genişlik alt boyutu ile sosyo-ekonomik durum arasındaki ilişkiyi incelemiş ve gelecek zaman algısının genişlik alt boyutu ile sosyal sınıf arasında anlamlı bir ilişki olmadığını rapor etmişlerdir. Gelecek zaman algısı ile sosyo-ekonomik seviye arasında ilişki olmadığına yönelik benzer sonuçlar da Athawale (2004) tarafından rapor edilmiştir. Avcı (2008) tarafından yapılan çalışmada, gelecek zaman algısının alt boyutları ile sosyo-ekonomik seviye arasında farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Gelecek zaman algısının bağlılık, değer ve hız alt boyutları ile sosyo-ekonomik seviye arasında ilişki bulunmazken, genişlik alt boyut ile sosyo-ekonomik seviye arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durumun düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen üniversite öğrencilerin, mevcut durumlarından daha iyi bir duruma gelmek için geleceğe yönelmelerinden kaynaklanabileceği vurgusu yapılmıştır (Avcı, 2008).

Gelecekte Beklentiler

Her birey geleceğe yönelik beklentiler içerisinde hedefler oluşturmakta ve bu hedeflere ulaşmak için çabalamaktadır. Beklentiler, bireyin cinsiyetine, yaşına yaşadığı kültüre ve ekonomik seviyeye göre farklılaşabilmekte ve iç içe geçmiş bir durumda tezahür edebilmektedir.

Bireyler hedeflerini belirli bir silsile içerisinde sınıflandırarak hedeflerine ulaşmak için yol haritası oluşturmaktadırlar. Yaşları 17-25 arasında değişen İtalyan lise ve üniversite öğrencilerinin hedeflerinin öncelikli olarak eğitimlerini tamamlamak, daha sonra iş bulmak ve evlenmek olarak belirtmişlerdir (Lanz ve Rosnati, 2002). Bu araştırmaya benzer sonuçlar 14-16 yaş arasındaki Afrika kökenli Amerikalı öğrenciler tarafından da ifade edilmiş ve bu öğrenci grubunun hedeflerinin öncelikli olarak eğitimlerini bitirmek daha sonraki aşamada iş, evlilik ve yaşamlarını kolaylaştıracak mülk ve araç edinme isteklerinin bulunduğu rapor edilmiştir (Honora, 2002). Fakat Türkiye’de yapılan bir araştırmada, 17-18 yaşları arasındaki lise öğrencilerinin büyük

bir çoğunluğunun yüksek öğrenime devam etmek istemelerine rağmen bunların yarısından fazlası gelecekteki meslekleri, karşı cinsle ilişkileri ve askere gitme konularında net bir düşünceye sahip olmadıkları bulunmuştur (Eldeleklioğlu, 2012).

Gelecek planlarının oluşturulmasında eğitimin önemli bir basamak olmasından dolayı bireyler bir üst öğrenime devam etmek için çeşitli sınavlara girmek zorunda kalabilmektedirler. İranlı gençler üniversite giriş sınavını (KONKOOOR) gelecek planlarını gerçekleştirmek için hayatlarında önemli bir dönüm noktası olarak algılamaktadırlar (Rahmation ve diğerleri, 2012). Buna benzer durum Türkiye’de yüksek öğretim kurumunu belirlediği sınavlarla öğrencilerin gelecek planlarını oluşturması veya gerçekleştirmesi örnek gösterilebilir.

Yaşanılan tecrübeler ve yıllar, bireylerin geleceğe yönelik uzun ve kısa vadeli planlarını etkilemekte ve kendilerine göre hedeflerine ulaşmak için stratejiler geliştirmektedirler. 17-24 ve 61-94 yaşlarındaki Hong Kong’lularla yapılmış bir araştırmada, yaşlılar olaylara genel olarak bakmış ve pasif bir tutum sergilemişken, gençler olayları kişisel olarak algılamış ve proaktif bir tutum sergilemişlerdir (Yeung, Fung ve Kam, 2012). Gençler geleceğe daha uzun ve daha ucu açık olarak algılamış olduğu vurgusu da yapılmıştır. Ayrıca, genç, orta ve ileri yaşlardaki bireylerle yapılan Türkiye’deki bir araştırmada, her bir yaş grubunun nitelik ve nicelik bakımından farklı hedefler belirledikleri ve ileri yaştakilerin belirlediği hedef sayısının diğer gruptakilerden daha az olduğu Edward-Güler (2008) tarafından rapor edilmiştir.

Gelecekte kendi ayakları üzerinde durarak ekonomik anlamda kimseye bağımlı olmamak ve sevdiği bir işi yapmak amacıyla bireyler kariyer hedeflerini oluşturmakta ve arzularının büyüklüğüne göre hedeflerine anlam yüklemektedirler. Kariyer konusunda karar vermenin gelecek zaman algısının önemli bir çıktısı olduğu ifade edilmiştir (Walker ve Tracey, 2012). Kariyer konusunda kararsızlıkla gelecek zaman algısı arasında negatif korelasyon olduğunu da rapor edilmiştir (Ferrari, Nota ve Soresi, 2010).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve gelecek zaman algılarının yaşam doyumunu yordamadaki rolünün ve üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin, yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algısı alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) çeşitli bağımsız değişkenler açısından incelendiği ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

2013-2014 eğitim öğretim yılında orta Karadeniz bölgesinde bir üniversitede öğrenim gören lisans öğrencileri uygun örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Bu öğrencilerden ulaşılabilen 386 kız ve 320 erkek olmak üzere toplam 706 öğrenci ile araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre dağılımlarını gösteren betimsel istatistik sonuçları aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	386	54,7
Erkek	320	45,3
Toplam	706	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımlarının nerdeyse birbirine yakın olduğu görülmektedir. Kızlar (N=266) örneklemin %54,7’sinin oluştururken, erkekler (N=320) örneklemin %45,3’ünü oluşturmaktadırlar.

Tablo 2’de araştırma katılan öğrencilerin okudukları fakülteye göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 2 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Fakülteye Göre Dağılımı

Okuduğu Fakülte	N	%
Eğitim Fakültesi	257	36.4
Fen-Edebiyat Fakültesi	198	28.0
Ziraat Fakültesi	92	13.0
İktisadi İdari Bilimler Fak	159	22.5
Toplam	706	100

Tablo 2’deki araştırmaya katılan öğrencilerin fakülte türüne göre dağılımları incelendiğinde; Eğitim Fakültesi (N=257) örneklemin %36,4’ünü, Fen Edebiyat Fakültesi (N=198) örneklemin %28,0’ını, Ziraat Fakültesi (N=92) örneklemin %13,0’ını ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (N=159) örnekleminin %22,5’ini oluşturmaktadır.

Tablo 3 araştırmaya katılan öğrencilerinin anne babanın sağ, boşanma ve vefat etme durumlarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 3 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne-Babasının Sağ, Boşanma ve Vefat Etme Durumlarına Göre Dağılımı

Anne Baba	N	%
Sağ	644	91.2
Boşanmış	21	3.0
İkisinden biri veya her ikisi vefat etmiş	41	5.8
Toplam	706	100

Tablo 3’deki araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babanın sağ, boşanma ve vefat etme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; anne ve babasının her ikisinin de sağ olduğu (N=644) örneklemin %91,2’sini, anne ve babası boşanmış olanlar (N=21) örneklemin %3,0’ını ve anne-babadan biri veya her ikisi de vefat etmiş olanlar (N=41) örneklemin %5,8’ini oluşturmaktadır. Anne-babası boşanmış öğrencilerinin sayısı

30'un altında olduğundan dolayı anne-babası boşanmış ve anne-babasından biri veya her ikisi vefat etmiş öğrenciler parçalanmış aile olarak ayrı bir kategori olarak birleştirilmiş ve analize dahil edilmiştir. Yapılan yeni kategorilendirme sonucunda anne ve babası sağ ve birlikte olan (N=644) örneklemin %91,2'sini ve parçalanmış aile (N=62) örneklemin %8,8'ini oluşturmuştur.

Tablo 4'de araştırmaya katılan öğrencilerin ailenin algılanan ekonomik düzeyine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 4 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı

Sosyo-Ekonomik Düzey	N	%
Alt Gelir	141	20.0
Orta Gelir	446	63.2
Üst Gelir	119	16.9
Toplam	706	100

Tablo 4'deki araştırmaya katılan öğrencilerin ailenin algılanan ekonomik gelir durumuna göre dağılımları incelendiğinde; ailenin algılanan ekonomik geliri alt gelir olarak algılayan (N=141) örneklemin %20,0'ını, orta gelir olarak algılayan (N=446) örneklemin %63,2'sini ve üst gelir olarak algılayan (N=119) örneklemin %16,9'unu oluşturmaktadır. Ailenin algılanan alt ve üst gelir durumları birbirine yakın olduğu görülmektedir. Örneklemin büyük bir çoğunluğu ailenin gelir durumunu orta gelir olarak algılayan katılımcılardan oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan verileri toplamak için dört ölçme aracı kullanılmıştır. Birincisi sosyo-demografik verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" dur. İkinci ölçme aracı, öğrencilerin gelecek zaman algılarını ölçmek amacıyla Avcı (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan "Gelecek Zaman Algısı Ölçeği" dir. Üçüncü ölçme aracı, öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Çeçen (2007a) tarafından Türkçeye uyarlanan "Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği (SELSA-S)" dir. Dördüncü ölçme aracı ise öğrencilerin yaşam doyumunu ölçmek amacıyla Yetim (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan "Yaşam Doyum Ölçeği" dir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu, öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre durumlarını belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu formda cinsiyet, okunulan fakülte türü, anne-babanın sağ, boşanma ve vefat etme durumları ve ailenin algılanan ekonomik geliri gibi soruları içeren toplam dört madde bulunmaktadır.

Yaşam Doyum Ölçeği: Diener ve diğerleri (1985) tarafından bireylerin yaşam doyumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen yaşam doyum ölçeği (The Satisfaction with Life Scale) bu araştırmada kullanılmıştır. Ölçek Türkçeye uyarlaması Yetim (1991) tarafından yapılmıştır. Yaşam doyum ölçeği ‘kesinlikle katılmıyorum’ (1) ile ‘kesinlikle katılıyorum’ (7) arasında değişen 7’li likert tipi derecelendirme kullanılarak bireylerin belirtilen durumun kendilerine ne kadar doğru olduğunu işaretlemesiyle ölçülen bir ölçektir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar yaşam doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Diener ve diğerleri (1985) orijinal çalışmasında ölçeğin güvenilirliğini $\alpha = .87$ olarak, ölçüt bağımlı geçerliliği ise $.82$ olarak bulunmuştur. Ölçek Türkçeye uyarlanırken Yetim $\alpha = .86$ ve test-tekrar test güvenilirliğini $.73$ olarak bulunmuştur (Yetim, 1991).

Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği: Ölçek DiTommaso ve diğerleri (2004) tarafından geliştirilmiş ve Çeçen (2007a) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Ölçek 15 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. ‘bana tamamıyla uygun değil’ (1) ile ‘bana tamamıyla uygun’ (7) arasında değişen 7’li likert tipinde kendini değerlendirme ölçeğidir.

Ölçek sosyal, romantik ve aile ilişkileri olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Sosyal ilişkiler boyutu, bireyin sosyal ilişkilerinde algılamış olduğu yalnızlığı; romantik ilişkiler boyutu, bireyin romantik ilişkilerinde algılamış olduğu yalnızlığı ve aile ilişkileri boyutu, bireyin aile ilişkilerinde algılamış olduğu yalnızlığı ölçmektedir. Ölçekte sosyal yalnızlık, sosyal ilişkilerdeki yalnızlık alt ölçeği ile ölçülürken; duygusal yalnızlık, aile ve romantik ilişkilerdeki yalnızlık alt ölçekleriyle ölçülmektedir. Sosyal ilişkileri 2, 5, 7, 9 ve 13. maddeler; romantik ilişkileri 3, 6, 10, 14 ve 15. maddeler ve aile ilişkileri 1, 4, 8, 11 ve 12. maddeler ölçmektedir. Ölçekte 9 madde ters çevrilerek puanlanmaktadır. Bunlar 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12 ve 14’dür. Ölçekten alınacak yüksek puanlar, yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin orijinal formu 37 maddelik 3 alt boyuttan oluşan kendini değerlendirme ölçeği olmasına rağmen uygulamada zamanın ekonomik olarak daha iyi

kullanılabilmesi için DiTommaso ve diğeri (2004) SELSA'nın orijinal versiyonundan faktör yükleri, varyans ve olumlu ve olumsuz olarak yazılmış maddeleri dikkate alarak 15 madde seçmiş ve kısa formu oluşturulmuştur. Ölçeğin orijinal formunun güvenirlik çalışmalarında cronbach alfa değerleri sosyal ilişkiler alt ölçeği için .90; aile ilişkileri alt ölçeği için .89 ve romantik ilişkiler alt ölçeği .87 bulunmuştur. Ölçeğin Türkçeye uyarlama sürecince güvenirlik çalışmaları, iç tutarlılık katsayısı (cronbach alfa) ile test tekrar test güvenirliği yapılmış ve sosyal ilişkiler için .88; aile ilişkileri için .83 ve romantik ilişkiler için .91 bulunmuştur (Çeçen, 2007a).

Gelecek Zaman Algısı Ölçeği: Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algısı, 27 maddeden oluşan ve Husman ve Shell (1996) tarafından geliştirilen gelecek zaman algısı ölçeği ile ölçülmüştür. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Avcı (2008) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 'tamamen katılıyorum'dan (1) 'tamamen katılıyorum'a (5) kadar derecelendirme sisteminden oluşmuş beşli likert tipindedir. Ayrıca, ölçek dört alt ölçeğin bir araya gelmesinden oluşmuştur.

Ölçek bağlılık, değer, hız ve genişlik olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bağlılık boyutu, şunda yapılanlarla gelecekteki hedefler arasında kurulan ilişkileri; değer boyutu, gelecekteki hedeflere ulaşmak için bireyin bulunduğu zaman diliminde özveride bulunması; hız boyutu, zamanın normal akış sürecinde bireyin bireysel olarak algıladığı zamanın geçme hızını ve genişlik boyutu, bireyin kişisel olarak anlam yüklediği zaman dilimi içerisinde hedefe zamansal olarak uzaklığını ölçmektedir. Bağlılık alt ölçeği 13 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 1-5-7-8-12-13-15-17-19-21-23-25 ve 27'dir. Değer alt ölçeği 6 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 2-6-9-14-18 ve 22'dir. Hız alt ölçeği 3 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 11-16 ve 26'dır. Genişlik alt ölçeği 5 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 3-4-10-20 ve 24'tür. Ayrıca ölçek 12 madde ters çevrilerek puanlanmaktadır. Bunlar 1-7-8-11-13-15-16-17-23-25-26 ve 27'dir.

Alt ölçeklerdeki maddelerin puanlarının toplanması ve madde sayısına bölünmesiyle o ölçeğe ait puana ulaşılmaktadır. Tüm alt ölçeklerden elde edilecek puanlar 1 ve 5 arasında yer almaktadır. Gelecek zaman algısı alt ölçeklerinden alınan puanı yüksekliği, alt ölçekle ölçülen özelliğin bireyde varlığının arttığını göstermektedir.

Orijinal ölçeğin güvenirlik çalışmasında, cronbach alfa katsayısı: gelecek zaman algısı ölçeği için .78; bağlılık alt ölçeği için .82; değer alt ölçeği için .72; hız alt ölçeği

için .72; genişlik alt ölçeği için .74'tür (Husman ve Shell 1996). Türkçeye uyarlanmış ölçeğin cronbach alfa katsayısı: gelecek zaman algısı ölçeği için .78; bağlılık alt ölçeği için .82; değer alt ölçeği için .66; hız alt ölçeği için .67; genişlik alt ölçeği için .76'dır (Avcı 2008).

Verilerin Toplanması

Veriler toplanırken araştırmacı örnekleme oluşturan katılımcılara araştırmanın amacı, ölçekler ve gönüllük ilkesi hakkında bilgi vermiş ve güvenilirliği sağlayabilmek amacıyla öğrencilerden ölçeklerin üzerine isimlerini yazmamaları istenmiştir. Araştırmanın problemlerine yanıt bulmak amacı ile ölçeklerden ve kişisel bilgi formundan oluşan paket araştırmacı tarafından orta Karadeniz bölgesindeki bir üniversitenin Eğitim, İktisadi ve İdari Bilimler, Fen Edebiyat ve Ziraat Fakültelerinde okuyan 386 kız ve 320 erkek öğrenci olmak üzere toplam 706 öğrenciye 2013-2014 eğitim öğretim yılında uygulanmış ve ölçeklerin yanıtlama süresi yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasından sonra, Gelecek Zaman Algısı Ölçeği, Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği (SELSA-S), Yaşam Doyum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu'ndan toplanan verilerin işlenmesi ve yorumlanması için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 21.0 programı kullanılmıştır. Ham veriler öncelikle bu programa aktarılmış ve analize hazır hale getirilmiştir. Daha sonra ise SPSS programı kullanılarak analizler yapılmıştır.

Birinci problemdeki soruya cevap bulmak amacıyla; üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri ile yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) arasındaki ilişkinin incelenmesi için korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır.

Son üç problemdeki sorulara cevap bulmak amacıyla; yaşam doyum düzeyi, yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algısı alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) ile cinsiyet ve anne-babanın sağ, birlikte olma ve parçalanmış aile durumlarına arasındaki ilişkinin incelenmesi için *t*-testi ve ayrıca fakülte türü ve sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişkinin incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı ve bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları çerçevesinde uygulanan analizler ve bunlara ait bulgular özetlenmiştir. Araştırma sorularına yönelik analiz ve bulgular sıra ile verilmiştir.

Problem 1: Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Araştırmanın yukarıda verilen alt problemi için regresyon analizi uygulanması gerektiğinden regresyon analizinin uygulanıp uygulanamayacağına bakılması amacıyla normallik ve doğrusallık varsayımları incelendikten sonra korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyumu, yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) alt boyutları ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla korelasyon testi uygulanmış olup sonuçlar tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri ile bağımsız değişkenlerden olan yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algısı hız alt boyutu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri ile yalnızlık toplam (-.26; $p<.01$), yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutu (-.19; $p<.01$), romantik ilişkiler alt boyutu (-.18; $p<.01$) ve aile ilişkileri alt boyutu (-.16; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri ile gelecek zaman algısı hız alt boyutu (.07; $p<.05$) arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur. Gelecek zaman algısı bağlılık (.05, $p>.05$), değer (-.42, $p>.05$) ve genişlik (.002, $p>.05$) alt boyutları ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı düzeyde korelasyon olmadığı görülmektedir.

Tablo 5 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumu, Yalnızlık ve Alt Boyutları (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) ve Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Arasındaki Korelasyon (

Değişkenler	Yaşam Doyumu (1)	Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları				Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutları			
		Bağlılık (2)	Değer (3)	Hız (4)	Genişlik (5)	Yalnızlık Toplam (6)	Sosyal (7)	Romantik (8)	Aile (9)
Yaşam Doyum (1)	1								
Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları	Bağlılık (2)	.05	1						
	Değer (3)	-.42	.21**	1					
	Hız (4)	.07*	.28**	-.02	1				
	Genişlik (5)	.002	-.71	.16**	-.19**	1			
Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutları	Yalnızlık Toplam (6)	-.26**	-.21**	-.06	-.08*	.003	1		
	Sosyal (7)	-.19**	-.161**	-.046	-.04	-.02	.74**	1	
	Romantik (8)	-.16**	-.102**	-.07*	-.05	.59	.67**	.23**	1
	Aile (9)	-.18**	-.18**	-.007	-.08*	-.03	.64**	.34**	.06

* $p < .05$, ** $p < .01$

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algısı bağıllık alt boyutu ile yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Gelecek zaman algısı bağıllık alt boyutu ile yalnızlık toplam (-.21; $p<.01$), yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutu (-.161; $p<.01$), romantik ilişkiler alt boyutu (-.102; $p<.01$) ve aile ilişkileri alt boyutu (-.18; $p<.01$) arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğuna ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algısı hız alt boyutu ile yalnızlık toplam ve aile ilişkileri alt boyutu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Gelecek zaman algısı hız alt boyutu ile yalnızlık toplam (-.08; $p<.05$) ve aile ilişkileri alt boyutu (-.08; $p<.05$) arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algısı hız alt boyutu ile yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutu (-.07; $p<.05$) arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları alt boyutları (bağıllık, değer, hız ve genişlik), yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) birlikte değerlendirildiğinde, bu değişkenlerin yaşam doyum düzeylerini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi yapılmış olup sonuçlar tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6'da gösterilen tüm değişkenlerin üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerini yordamadaki rolü aynı anda incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algısı alt boyutları (bağıllık, değer, hız ve genişlik) ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı düzeyde yordayıcı bir ilişki olmadığı ve araştırmaya katılan öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ile yaşam doyum düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı düzeyde yordayıcı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($R = .274$, $R^2 = .075$, $p<.01$).

Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) yaşam doyum düzeylerinin anlamlı düzeyde bir yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($p<.01$). Fakat gelecek zaman algısı alt boyutları (bağıllık, değer, hız ve genişlik) yaşam doyum düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$).

Tablo 6 Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik), Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Yaşam Doyum Düzeyini Yordamasına İlişkin Doğrusal Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler		<i>B</i>	<i>Standart Hata</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>İkili r</i>	<i>Kısmi r</i>
Sabit		26.47	2.72	---	9.71	.000**	--	---
Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları	Bağlılık	.45	.30	.059	1.51	.13	.055	.057
	Değer	-.03	.47	-.003	-.07	.93	-.003	-.003
	Hız	-.57	.37	-.059	-1.55	.12	-.057	-.059
	Genişlik	.25	.42	-.023	.59	.55	.022	.23
Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutları	Yalnızlık Toplam	-.123	.03	-.247	-3.52	.000**	-.129	-1.33
	Sosyal İlişkiler	-.13	.04	-.120	-2.99	.003**	-.109	-.113
	Romantik İlişkiler	-.12	.03	-.133	-3.52	.000**	-.129	-.133
	Aile İlişkileri	-.13	.04	-.125	-3.17	.002**	-.116	-.120
R= .274		R² = .075	F= (7,694) = 8.02	p = .000**				

** $p < .01$

Standartize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerini yordayan değişkenler önem sırasına göre birinci sırada yalnızlık toplam puanlarının (-.247), ikinci sırada yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutunun (-.133), üçüncü sırada yalnızlık aile ilişkileri alt boyutunun (-.125) ve dördüncü sırada yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutunun (-.120) yer aldığı anlaşılmaktadır.

Bağımsız değişkenlerin toplamı; gelecek zaman algısı alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik), yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ile birlikte üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin %7,5 ($R^2 = .075$) açıkladığına ulaşılmıştır.

Problem 2: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri cinsiyet, fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın yukarıda verilen alt problemine yönelik *t*-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmış ve bulgular tablolar şeklinde aşağıda verilerek açıklanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin cinsiyete göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre *t*-testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Cinsiyete Göre *t*-testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{X}	Ss	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Yaşam Doyumu	Kız	386	21.19	6.89	625.59	-2.81	.005**
	Erkek	320	19.57	8.17			

** $p < .01$

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinde cinsiyete göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = -2.81, p < .01$]. Kızların yaşam doyum düzeylerinin ortalamaları ($\bar{X} = 21.19$) erkeklerin ortalamalarından ($\bar{X} = 19.57$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin okunulan fakülteye göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin okunulan fakülte değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Okunulan Fakülteye Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Fakülte	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Yaşam Doyumu	Eğitim Fak.	257	21.51	6.12				
	Fen-Edebiyat Fak.	198	18.79	9.63	3	5.04	.002**	Eğt.-Fen
	Ziraat Fak.	92	20.74	6.57	702			
	İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	20.65	6.86				

** $p < .01$

Tablo 8 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinde okunulan fakülteye göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır [$F_{(3-702)}=5.04$, $p < .01$]. Bu farklılığın hangi fakülteler arasında olduğunu saptamak amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre, Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin yaşam doyumundan aldıkları puanların ($\bar{X} = 21.51$) Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X} = 18.79$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumuna göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre *t*-testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Anne-Babanın Sağ, Birlikte ve Parçalanmış Aile Olma Durumlarına Göre *t*-testi Sonuçları

	Anne-Baba	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Yaşam Doyumu	Sağ ve Birlikte	644	20.43	7.59	75.30	-3.17	.752
	Parçalanmış Aile	62	20.73	7.04			

$p > .05$

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinde anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = -3.17, p > .05$]. Anne-babası sağ ve birlikte olan öğrenciler ($\bar{X}=20.43$) ve parçalanmış ailesi olan öğrenciler ($\bar{X}=20.73$) ortalama yaşam doyum puanına sahiptirler. Elde edilen verilerden istatistiksel olarak yaşam doyum düzeyleri anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği gözlenmektedir.

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 10 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Yaşam Doyumu	Alt Gelir	141	18.40	7.88	2 703	6.98	.001**	Alt-Orta
	Orta Gelir	446	21.11	7.48				
	Üst Gelir	119	20.44	6.94				

** $p < .01$

Tablo 10 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinde algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2-703)}=6.98, p < .01$]. Bu farklılığın hangi gelir grupları arasında olduğunu saptamak amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre kendisini orta gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin yaşam doyumdan aldıkları puanların ($\bar{X}=21.11$) kendini alt gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan ($\bar{X}=18.40$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Problem 3: *Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) cinsiyet, fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?*

Araştırmanın yukarıda verilen alt problemine yönelik *t*-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve bulgular tablolar şeklinde verilerek açıklanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) cinsiyete göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) cinsiyet değişkenine göre *t*-testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11 Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Cinsiyete Göre *t*-testi Sonuçları

Değişkenler		Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutları	Yalnızlık Toplam	Kız	386	46.35	14.95	626.56	3.02	.003**
		Erkek	320	49.80	15.12			
	Sosyal İlişkiler	Kız	386	14.40	6.92	683.77	2.19	.028*
		Erkek	320	15.54	6.18			
	Romantik İlişkiler	Kız	386	19.08	8.50	698.33	-.07	.93
		Erkek	320	19.03	7.17			
	Aile İlişkileri	Kız	386	12.87	7.40	626.56	4.49	.000**
		Erkek	320	15.22	6.25			

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve sosyal ve aile ilişkileri alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Fakat yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplamda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = 4.49$, $p < .01$]. Erkeklerin yalnızlık toplam puanları ($\bar{X} = 15.22$) kızlarınkinden ($\bar{X} = 12.87$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = 2.19$, $p < .05$]. Erkeklerin yalnızlık düzeyleri sosyal ilişkiler boyutunun puanları ($\bar{X} = 15.54$) kızlarınkinden ($\bar{X} = 14.40$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık aile ilişkileri alt boyutunda cinsiyete göre

anlamli bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = 4.49, p < .01$]. Erkeklerin yalnızlık aile ilişkileri boyutunun puanları ($\bar{X} = 15.22$) kızlarınkinden ($\bar{X} = 12.87$) anlamli düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Fakat araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutunda cinsiyete göre anlamli bir farklılık olmadığına ulaşılmıştır [$t_{(706)} = -.07, p > .05$]. Yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutunda erkekler ($\bar{X} = 19.03$) ve kızlar ($\bar{X} = 19.08$) ortalama puana sahiptir.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) fakülteye göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) fakülte değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 12 Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Fakülteye Göre ANOVA Testi Sonuçları

Değişkenler	Fakülte	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p	Anlamli Fark	
Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutları	Yalnızlık Toplam	Eğitim Fak.	257	47.35	14.35				
		Fen-Edebiyat Fak.	198	50.37	14.89	3	4.65	.003**	Fen-İkt.
		Ziraat Fak.	92	49.66	16.45	702			
		İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	44.76	15.28				
	Sosyal İlişkiler	Eğitim Fak.	257	14.06	6.61				
		Fen-Edebiyat Fak.	198	15.61	6.71	3	3.51	.015*	Eğt.-Zrt.
		Ziraat Fak.	92	16.38	7.34	702			
		İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	14.60	7.14				
	Romantik İlişkiler	Eğitim Fak.	257	20.25	8.07				
		Fen-Edebiyat Fak.	198	19.29	7.90	3	5.30	.001**	Eğt.-İkt.
		Ziraat Fak.	92	18.77	7.04	702			Fen-İkt.
		İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	17.03	8.83				
	Aile İlişkileri	Eğitim Fak.	257	13.04	6.13				
		Fen-Edebiyat Fak.	198	15.47	8.04	3	5.78	.001**	Eğt.-Fen
		Ziraat Fak.	92	14.51	5.93	702			Fen-İkt.
		İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	13.93	6.72				

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 12 incelendiğinde yalnızlık toplam ve alt boyutlarında (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılık ortaya çıkmıştır. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplamda okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur [$F_{(3-702)}=5.78, p<.01$]. Bu farklılığın hangi fakülteler arasında olduğunu saptamak amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerin yalnızlık toplam puanlarının ($\bar{X}=50.37$) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X}=44.76$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutunda okunulan fakülteye göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır [$F_{(3-702)}=3.51, p<.05$]. Ziraat Fakültesinde okuyan öğrencilerin yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutundan aldıkları puanların ($\bar{X}=16.38$) Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X}=14.06$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutunda okunulan fakülteye göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır [$F_{(3-702)}=5.30, p<.01$]. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutundan aldıkları puanların ($\bar{X}=17.03$) Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X}=20.25$) ve Fen Edebiyat Fakültesinde okuyana öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X}=19.29$) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık aile ilişkileri alt boyutunda okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılık ortaya çıkmıştır [$F_{(3-702)}=5.78, p<.01$]. Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri aile ilişkileri boyutundan aldıkları puanların ($\bar{X}=15.57$) Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X}=13.04$) ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X}=13.93$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumlarına göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre *t*-testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 13 Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Anne-Baba Sağ, Birlikte ve Parçalanmış Aile Olma Durumlarına Göre *t*-testi Sonuçları

Değişkenler	Anne-Baba	N	\bar{X}	Ss	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>	
Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutları	Yalnızlık Toplam	Sağ ve Birlikte	644	48.12	15.25	76.53	-3.17	.210
		Parçalanmış Aile	62	45.81	13.61			
	Sosyal İlişkiler	Sağ ve Birlikte	644	14.96	6.90	73.40	.46	.64
		Parçalanmış Aile	62	14.53	6.86			
	Romantik İlişkiler	Sağ ve Birlikte	644	19.19	8.11	72.07	1.26	.20
		Parçalanmış Aile	62	17.76	8.51			
	Aile İlişkileri	Sağ ve Birlikte	644	13.98	6.96	76.53	.55	.58
		Parçalanmış Aile	62	13.52	6.21			

$p > .05$

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutlarında (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığına ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplamda anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = -3.17, p > .05$]. Öğrencilerin yalnızlık toplam puanları incelendiğinde, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{X} = 48.12$) ve parçalanmış ailesi olan öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{X} = 45.81$) olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutunda anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur [$t_{(706)} = .46, p > .05$]. Öğrencilerin yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X} = 14.96$) ile parçalanmış ailesi olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X} = 14.53$) birbirine yakın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutunda anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = 1.26, p > .05$]. Öğrencilerin yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutunda anne-babası sağ ve birlikte olanlar ($\bar{X} = 19.19$) ve parçalanmış ailesi olanlar ($\bar{X} = 17.76$) ortalama puanlara sahiptir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık aile ilişkileri alt boyutunda anne-babanın sağ,

birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur [$t_{(706)} = .55, p > .05$]. Öğrencilerin yalnızlık aile ilişkileri alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=13.98$) ile parçalanmış ailesi olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=13.52$) birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 14 Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutlarının (Sosyal, Romantik ve Aile İlişkileri) Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Değişkenler	Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark	
Yalnızlık Toplam ve Alt Boyutları	Yalnızlık Toplam	Alt Gelir	141	51.12	13.47	2 703	3.99	.019*	Alt-Orta
		Orta Gelir	446	47.09	15.37				
		Üst Gelir	119	47.19	15.60				
	Sosyal İlişkiler	Alt Gelir	141	15.77	6.70	2 703	1.55	.21	---
		Orta Gelir	446	14.80	7.04				
		Üst Gelir	119	14.35	6.51				
	Romantik İlişkiler	Alt Gelir	141	20.99	7.31	2 703	4.98	.007**	Alt-Orta
		Orta Gelir	446	18.55	8.20				
		Üst Gelir	119	18.71	8.62				
	Aile İlişkileri	Alt Gelir	141	14.36	6.13	2 703	.48	.061	---
		Orta Gelir	446	13.75	7.23				
		Üst Gelir	119	14.13	6.45				

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 14 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve romantik ilişkiler alt boyutunda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğuna ulaşılmıştır. Fakat öğrencilerin yalnızlık sosyal ve aile ilişkileri alt boyutlarında ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplamda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır [$F_{(2-703)}=4.98$ $p<.05$]. Bu farklılığın hangi gelir gruplarında olduğunu saptamak amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre kendisini alt gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin yalnızlık toplam puanlarının ($\bar{X}=51.12$) kendini orta gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan ($\bar{X}=47.09$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutunda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır [$F_{(2-703)}=4.98$ $p<.01$]. Kendisini alt gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri romantik ilişkiler boyutundan aldıkları puanların ($\bar{X}=20.99$) kendini orta gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan ($\bar{X}=18.55$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutunda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur [$F_{(2-703)}=1.55$, $p>.05$]. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık sosyal ilişkiler alt boyutu puanları ailenin algılanan ekonomik düzeyine göre; alt gelir ($\bar{X}=15.77$), orta gelir ($\bar{X}=14.48$) ve üst gelir ($\bar{X}=14.35$) düzeyindedir. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık aile ilişkileri alt boyutunda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur [$F_{(2-703)}=.48$, $p>.05$]. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri aile ilişkileri boyutu puanları ailenin algılanan ekonomik gelirine göre; alt gelir ($\bar{X}=14.36$), orta gelir ($\bar{X}=13.75$) ve üst gelir ($\bar{X}=14.13$) düzeyindedir.

Problem 4: Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) cinsiyet, fakülte türü, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın yukarıda verilen alt problemine yönelik t -testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmış ve bulgular tablolar şeklinde verilerek açıklanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) cinsiyete göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) cinsiyet değişkenine göre *t*-testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 15 Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Cinsiyete Göre *t*-testi Sonuçları

Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Bağlılık	Kız	386	4.05	.58	616.55	-2.51	.012*
	Erkek	320	3.92	.70			
Değer	Kız	386	3.12	.71	624.84	3.66	.000**
	Erkek	320	3.34	.84			
Hız	Kız	386	3.13	.98	683.95	.44	.65
	Erkek	320	3.17	.96			
Genişlik	Kız	386	3.02	.64	633.85	-1.44	.16
	Erkek	320	2.94	.74			

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algısı bağlılık ve değer alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğuna ulaşılmıştır. Fakat öğrencilerin gelecek zaman algısı hız ve genişlik alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları bağlılık alt boyutunda kızların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(706)} = -2.51, p < .05$]. Kızların gelecek zaman algısı bağlılık alt boyutu ortalamaları ($\bar{X} = 4.05$) erkeklerin ortalamalarından ($\bar{X} = 3.92$) daha yüksektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları değer alt boyutunda erkeklerin lehine anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = 3.66, p < .01$]. Erkeklerin gelecek zaman algısı değer alt boyutu ortalamaları ($\bar{X} = 3.34$) kızların ortalamalarından ($\bar{X} = 3.12$) daha yüksektir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları hız alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = .44, p > .05$]. Gelecek zaman algısı hız alt boyutunda erkekler ($\bar{X} = 3.17$) ve kızlar ($\bar{X} = 3.13$) ortalama puana

sahiptir. Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları genişlik alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(706)} = -1.44$, $p > .05$]. Gelecek zaman algısı genişlik alt boyutunda erkekler ($\bar{X} = 2.94$) ve kızlar ($\bar{X} = 3.02$) ortalama puana sahiptir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) okunulan fakülteye göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) fakülte değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 16 Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Fakülteye Göre ANOVA Testi Sonuçları

Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları	Fakülte	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Bağlılık	Eğitim Fak.	257	4.00	.57				
	Fen-Edebiyat Fak.	198	4.00	.60	3	.24	.86	----
	Ziraat Fak.	92	4.00	.62	702			
	İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	3.95	.79				
Eğitim Fak.	257	3.15	.80					
Değer	Fen-Edebiyat Fak.	198	3.34	.82	3	2.57	.053	----
	Ziraat Fak.	92	3.22	.67	700			
	İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	3.16	.72				
	Eğitim Fak.	257	3.07	.87				
Hız	Fen-Edebiyat Fak.	198	3.17	1.05	3	.91	.43	----
	Ziraat Fak.	92	3.23	.96	700			
	İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	3.20	1.02				
	Eğitim Fak.	257	2.99	.58				
Genişlik	Fen-Edebiyat Fak.	198	2.92	.74	3	3.48	.016*	Fen-İkt. Zrt.-İkt.
	Ziraat Fak.	92	2.87	.65	702			
	İkt. ve İdari Bil. Fak.	159	3.12	.76				

* $p < .05$

Tablo 16 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları genişlik alt boyutunda okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılık

bulunmuştur. Fakat öğrencilerin gelecek zaman algıları bağıllık, değer ve hız alt boyutlarında okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılığa ulaşılmamıştır.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları genişlik alt boyutunda okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılık ortaya çıkmıştır [$F_{(3-702)}=3.48, p<.05$]. Bu farklılığın hangi fakülteler arasında olduğunu saptamak amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin gelecek zaman algıları genişlik alt boyutundan aldıkları puanların ($\bar{X}=3.12$) Fen Edebiyat Fakültesinde okuyana öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X}=2.92$) ve Ziraat Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan ($\bar{X}=2.87$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerinin gelecek zaman algıları bağıllık alt boyutunda okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı bulunmuştur [$F_{(3-702)}=.24, p>.05$]. Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları bağıllık alt boyutu puanları okunulan fakülteye göre; Eğitim Fakültesi ($\bar{X}=4.00$), Fen Edebiyat Fakültesi ($\bar{X}=4.00$), Ziraat Fakültesi ($\bar{X}=4.00$), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ($\bar{X}=3.95$) düzeyindedir. Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları değer alt boyutunda okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı ulaşılmıştır [$F_{(3-700)}=2.57, p>.05$]. Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları değer alt boyutu puanları okunulan fakülteye göre; Eğitim Fakültesi ($\bar{X}=3.15$), Fen Edebiyat Fakültesi ($\bar{X}=3.34$), Ziraat Fakültesi ($\bar{X}=3.22$), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ($\bar{X}=3.16$) düzeyindedir. Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları hız alt boyutunda okunulan fakülteye göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir [$F_{(3-700)}=.91, p>.05$]. Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları hız alt boyutu puanları okunulan fakülteye göre; Eğitim Fakültesi ($\bar{X}=3.07$), Fen Edebiyat Fakültesi ($\bar{X}=3.17$), Ziraat Fakültesi ($\bar{X}=3.23$), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ($\bar{X}=3.20$) düzeyindedir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağıllık, değer, hız ve genişlik) parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumlarına göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağıllık, değer, hız ve genişlik) anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre *t*-testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17 Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Anne-Baba Sağ, Birlikte ve Parçalanmış Aile Olma Durumlarına Göre *t*-testi Sonuçları

Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları	Anne-Baba	N	\bar{X}	Ss	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Bağlılık	Sağ ve Birlikte	644	3.99	.64	73.41	-.64	.52
	Parçalanmış Aile	62	4.04	.64			
Değer	Sağ ve Birlikte	644	3.22	.78	75.08	.50	.61
	Parçalanmış Aile	62	3.17	.73			
Hız	Sağ ve Birlikte	644	3.15	.98	75.11	.20	.83
	Parçalanmış Aile	62	3.12	.91			
Genişlik	Sağ ve Birlikte	644	2.99	.70	80.72	.21	.82
	Parçalanmış Aile	62	2.97	.55			

p > .05

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları alt boyutlarında (bağlılık, değer, hız ve genişlik) anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları bağlılık alt boyutunda anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = -.64, p > .05$]. Öğrencilerin gelecek zaman algıları bağlılık alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrenciler ($\bar{X} = 3.99$) ve parçalanmış ailesi olan öğrenciler ($\bar{X} = 4.04$) ortalama puana sahiptir. Öğrencilerin gelecek zaman algıları değer alt boyutunda anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı bulunmuştur [$t_{(706)} = -.50, p > .05$]. Anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin gelecek zaman algıları değer alt boyutu ortalamaları ($\bar{X} = 3.22$) ve parçalanmış ailesi olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X} = 3.17$) olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları hız alt boyutunda anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = -.64, p > .05$]. Öğrencilerin gelecek zaman algıları hız alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X} = 3.15$) ile parçalanmış ailesi olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X} = 3.12$) birbirine yakın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin

gelecek zaman algıları genişlik alt boyutunda anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumlarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$t_{(706)} = -.64, p > .05$]. Öğrencilerin gelecek zaman algıları genişlik alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, anne-babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=2.99$) ile parçalanmış ailesi olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=2.97$) birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre incelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 18 Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutlarının (Bağlılık, Değer, Hız ve Genişlik) Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Gelecek Zaman Algısı Alt Boyutları	Ailenin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Bağlılık	Alt Gelir	141	4.07	.64	2 703	1.33	.26	---
	Orta Gelir	446	3.98	.65				
	Üst Gelir	119	3.94	.59				
Değer	Alt Gelir	141	3.18	.73	2 701	.38	.67	---
	Orta Gelir	446	3.22	.78				
	Üst Gelir	119	3.26	.79				
Hız	Alt Gelir	141	3.41	.96	2 701	6.69	.001 **	Alt-Orta Alt-Üst
	Orta Gelir	446	3.09	.96				
	Üst Gelir	119	3.05	.98				
Genişlik	Alt Gelir	141	2.86	.67	2 703	3.92	.02*	Alt-Orta
	Orta Gelir	446	3.04	.66				
	Üst Gelir	119	2.94	.78				

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 18 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları hız ve genişlik alt boyutlarında ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur. Fakat öğrencilerin gelecek zaman algıları bağlılık ve değer alt boyutlarında ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığına ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları hız alt boyutunda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde bir farklılık ortaya çıkmıştır [$F_{(2-701)}=6.69$ $p<.01$]. Bu farklılığın hangi gelir grubunda olduğunu saptamak amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre kendisini alt gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin gelecek zaman algıları hız alt boyutundan aldıkları puanların ($\bar{X}=3.41$) kendini orta gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan ($\bar{X}=3.09$) ve kendini üst gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan ($\bar{X}=3.05$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerinin gelecek zaman algıları genişlik alt boyutunda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2-703)}=3.92$ $p<.05$]. Orta gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin gelecek zaman algıları genişlik alt boyutundan aldıkları puanların ($\bar{X}=2.86$) kendini alt gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan ($\bar{X}=3.04$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğuna ulaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algıları bağlılık alt boyutunda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$F_{(2-703)}= 1.33$, $p>.05$]. Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algısı bağlılık alt boyutu puanları ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre; alt gelir ($\bar{X}=4.07$), orta gelir ($\bar{X}=3.98$) ve üst gelir ($\bar{X}=3.94$) düzeyindedir. Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları değer alt boyutunda ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı bulunmuştur [$F_{(2-701)}=.38$, $p>.05$]. Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları değer alt boyutu puanları ailenin algılanan ekonomik düzeyine göre; alt gelir ($\bar{X}=3.18$), orta gelir ($\bar{X}=3.22$) ve üst gelir ($\bar{X}=3.26$) düzeyindedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma sürecinde toplanan veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular, diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmış ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bu araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algısı ve yalnızlık düzeylerinin yaşam doyum düzeylerini yordamadaki rolü incelenmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin, yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) cinsiyet, fakülte, anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile durumları ve algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi bağımsız değişkenlere göre farklılaşma gösterip göstermediği ile ilgili sorulara yanıt aranmıştır.

1- “Üniversite öğrencilerin yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?” sorusunun cevabını test etmek için doğrusal (linear) çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ile yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu ve gelecek zaman algısı hız alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Fakat yaşam doyumları ile gelecek zaman algısı bağlılık, değer ve genişlik alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Sosyal çevresi tarafından desteklenen ve kendini bulunduğu grubun bir üyesi olarak algılayanların sosyal ilişkiler boyutunda kendini yalnızlık olarak adlandırmayacağından ve sosyal çevredekilerle yaptıklarından mutlu olacağından bu kişilerin sosyal ilişkiler boyutunda yalnızlığıyla yaşam doyumunu arasında negatif yönde bir ilişki olacaktır. Bu durum yaşam doyumunu ile yalnızlık düzeyi sosyal ilişkiler boyutu arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu bulgusuyla uyuma gösterebilir.

Bireyin güveneceği ve sırlarını paylaşabileceği karşı cinsten biriyle kuracağı romantik ilişki kendisini yalnız olarak algılamasını ve kendisini mutsuz hissetmesini engelleyecektir. Diğer bir açıdan, romantik ilişkinin varlığı ile yaşam doyumunu arasında

pozitif yönde ve yalnızlık arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görünmektedir. Bu durum yaşam doyumu ile yalnızlık düzeyi romantik ilişkiler boyutu arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu bulgusuyla uyusmaktadır.

Başımız sıkıştığında yardımımıza koşacak ve elinden geleni yapmaya çalışacak ilk grubun aile olduğu inkar edilemez. Aile içerisine iletişimin ve paylaşımın kalitesi hayattan zevk almamızı etkileyebilmektedir. Aile fertleri ile yapılan iletişimin kalitesi ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde ve yalnızlık arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bu durum yaşam doyumu ile yalnızlık düzeyi aile ilişkileri boyutu arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu bulgusuyla uyusmaktadır.

Yalnızlık düzeyleri sosyal, romantik ve aile ilişkileri alt boyutlarının birleşimi ile genel olarak yalnızlık kavramına ulaşmaktayız. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam puanları ile yaşam doyumu arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğunun tespit edilmesi yalnızlık düzeyleri sosyal, romantik ve aile ilişkileri alt boyutları ile yaşam doyumu arasındaki ilişki ile örtüşmektedir.

Yaşadığımız zamanın hedeflerimize ulaşma sürecinde hızlı geçip geçmediğinin algılanması hayata bakış açımızı ve mutluluk seviyemizi etkilemektedir. Yapılması gerekenleri zamanı gelmeden yaptığımızda ve yapılması gerekenleri son ana bıraktığımızda zamanın geçme hızı farklı olarak algılanabilmektedir. Bu durumun doğal sonucu olarak yaşam doyumumuz etkilenmektedir. Yaşam doyumu ile gelecek zaman algısı hız boyutu arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Bireyin şimdiki eylemlerle gelecekteki hedefleri arasında kurduğu bağ (bağlılık), gelecekteki hedeflere ulaşmak için bireyin bulunduğu zaman diliminde özveride bulunması (değer), bireyin kişisel olarak anlam yüklediği zaman dilimi içerisinde hedefe zamansal olarak uzaklığı (genişlik) ve zamanın normal akış sürecinde bireyin bireysel olarak algıladığı zamanın geçme hızı (hız); bireylerin gelecek zaman algısı oluşturmaktadır. Bu algılar yakın ve uzak gelecekte ulaşmak istenen amaçların şundaki eylemler üzerindeki etkisi göstermektedir (Lens, 1988). Bireyin belirlediği amaçlara ulaşmak için algıladığı beklenti durumu yaşam doyumunu belirlemektedir (Aysan ve Bozkurt, 2004). Ayrıca yaşam doyumu ve kişisel özelliklerin kombinasyonu sonucunda bireyin gelecek zaman algısı oluşmaktadır (Zhang ve Howell, 2011). Bu sebepten dolayı, yaşam doyumu ve gelecek zaman algısı birbirinin yordayıcısı gibi algılanabilmektedir. Fakat bu araştırmada gelecek zaman algısı bağlılık, değer ve

genişlik alt boyutları ile yaşam doyum düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı sonucu bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin geleceğe dönük olarak yeterli hedeflerinin olmayışından, bu hedeflere ulaşmak için motivasyon eksikliğinin olmasından ve bu hedeflerin hayatlarıyla ilişkilendirilmemesinden dolayı öğrenciler için gelecek zamanın algılanması önemli bir durum olarak görülmeyebilir. Bu sebepten dolayı yaşam doyumunu ile gelecek zaman algısı bağlılık, değer ve genişlik alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamış olabilir.

Yalnızlık, sosyal yalnızlık ve duygusal yalnızlık olarak iki boyut olarak incelenmektedir (Weiss, 1973, s. 1987). Sosyal yalnızlık, bu çalışmada kullanılan yalnızlık düzeyinin sosyal ilişkiler boyutuyla ölçülürken; duygusal yalnızlık bu çalışmada kullanılan yalnızlık düzeyinin romantik ve aile ilişkileri boyutuyla ölçülmektedir. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve yaşam doyumları arasında ilişkiyi inceleyen bir araştırma Çeçen (2007b) tarafından yapılmış ve duygusal yalnızlıkla yaşam doyumunu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu ve sosyal yalnızlıkla yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Çeçen (2007b)'nin duygusal yalnızlık ve yaşam doyumunu arasındaki negatif yönde anlamlı bir farklılık olduğu raporu, bu çalışmadaki sonuçlar örtüşmektedir. Fakat Çeçen (2007b)'nin sosyal yalnızlık ve yaşam doyumunu arasında anlamlı bir farklılık olmadığına yönelik raporu, sosyal yalnızlık ve yaşam doyumunu arasında anlamlı bir farklılık olduğuyla ilgili bulgularla örtüşmemektedir. Bu örtüşmeme durumu çalışma grubunun farklılığından kaynaklanabilir.

Bağımsız değişkenlerin toplamı; gelecek zaman algısı alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik), yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ile birlikte üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin yordanması sonucunda yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) yaşam doyum düzeyinin anlamlı düzeyde yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat gelecek zaman algısı alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) yaşam doyumunun anlamlı düzeyde yordayıcısı olmadığı tespit edilmiştir.

2- Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri, yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) *t*-testi sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer bir açıdan, cinsiyete göre

yaşam doyum düzeyinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmektedir. Kızların erkeklerden daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu bulgusu da bulunmuştur. Toplumsal yapının birey gelişimi yönlendirmesi ve bireyin beklentilerini şekillendirmesinden dolayı toplumsal yapının cinsiyetler üzerindeki farklı etkileri olabileceğinden kızlar ve erkeklerin yaşamdan beklentileri farklı olabilmektedir. Bu beklentilerine daha kısa zamanda ulaşıp ulaşılmaması yaşam doyumunun cinsiyet açısından farklılaşmasını açıklayabilir.

Literatürde yaşam doyumunu ve cinsiyet ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara rastlanmıştır. Yaşam doyum düzeyleri ile ilgili yapılan çalışmalarda cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığını gösteren çalışmalara ulaşılmıştır (Chow, 2005; Myers ve Diener, 2005). Fakat yaşam doyumunu ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve kızların erkeklere göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları rapor eden araştırmalara da rastlanmıştır (İlhan, 1994; Ünal ve diğerleri, 2001). Yaşam doyumunu ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu gösteren araştırmalarla bu araştırmada bulunanlar karşılaştırıldığında kızların erkeklerden daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu bulgusuyla örtüşmektedir. Yurtdışında ve yurt içinde yapılan çalışmalarda yaşam doyumunu ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi farklı sonuçlarla rapor edilmesi toplumsal yapının birey üzerinde etkisinden dolayı yaşam doyumlarını etkileyebileceğine örnek olarak verilebilir.

Yalnızlık sosyal, aile ilişkileri alt boyutları ve yalnızlık toplam puanları ile cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Erkeklerin kızlara göre sosyal ve aile ilişkilerinde kendilerini daha yalnız hissettikleri sonucu bulunmuştur. Kızlar erkeklere göre iletişim becerileri konusunda daha yatkın olduğu rapor edilmektedir (Bulut, 2009; İlaslan, 2001; Korkut, 1997; Tepeköylü ve diğerleri, 2009). Kızlar kendileri daha rahat ifade edebilir ve bulunduğu gruba daha rahat adapte olabilir olacağından dolayı erkekler kızlara göre kendilerini daha yalnız olarak algılayabilirler. Romantik ilişkiler ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen kızların erkeklere göre romantik ilişkilerde daha yalnız hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yaşanılan kültürde erkekler kızlara göre romantik ilişkilerini daha rahat yaşamaları ve romantik arkadaş bulmada toplumsal baskıya maruz kalmamalarından dolayı kızlar erkeklere göre romantik ilişkiler konusunda kendini daha yalnız hissedebilir.

Toplumsal yapının cinsiyet rollerine yönelik oluşturduğu farklı yaklaşımlardan dolayı cinsiyetler arasında yalnızlık düzeyleri arasında farklılık olup olmadığı konusunda alan literatüründe farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Yalnızlık ve cinsiyet üzerinde yapılan çalışmaların bazılarında cinsiyete göre yalnızlık düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı rapor edilirken (Jones ve diğerleri, 1981; Wittenberg ve Reis, 1986; Bilgen, 1989; Roscoe ve Skomski, 1989; Eren, 1994; Tarhan, 1996; Erim, 2001; Uruk, 2001; Çeçen, 2007b), bazı araştırmalarda cinsiyete göre yalnızlık düzeylerinin farklılaştığı rapor edilmektedir (Russell ve diğerleri, 1980; Demir, 1990; Buluş, 1996; Güngör, 1996; Arı ve Hamarta, 2000; Saraçoğlu, 2000; Salimi, 2011). Yalnızlık ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğunu rapor eden çalışmalarda erkeklerin yalnızlık düzeylerinin kızlardan daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (Demir, 1990; Buluş, 1996; Güngör, 1996; Saraçoğlu, 2000; Salimi, 2011). Ayrıca yalnızlık ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığını rapor eden çalışmalarda da erkeklerin yalnızlık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Jones ve diğerleri, 1981; Witenberg ve Reis, 1986; Roscoe ve Skomski, 1989; Çeçen, 2007b). Bu araştırmada elde edilen yalnızlık toplam puanlarına göre erkeklerin kızlara göre kendilerini daha yalnız algılamaları yurtdışında ve yurtiçinde yapılmış araştırmalarla örtüşmektedir. Farklı kültürlerde de erkeklerin yalnızlık düzeyleri kızlardan daha yüksek olması toplumsal yapının işlevinden ziyade biyolojik faktörlerin daha ön plana çıkmasından kaynaklanabilir.

Gelecek zaman algısı bağıllık ve değer alt boyutları ile cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat gelecek zaman algısı hız ve genişlik alt boyutları ile cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı bulgusu tespit edilmiştir. Aşağıda gelecek zaman algısının her alt boyutu ile cinsiyet arasındaki ilişki hakkında daha detaylı bilgiler sunulmaktadır.

Husman ve Shell (2008, s. 173) gelecek zaman algısındaki bağıllık kavramını şuanda yapılanların gelecekteki hedeflerle olan ilişkisi olarak tanımlamaktadırlar. Şimdi ve gelecek arasında kurulan bağ ile amaca yüklenen değer artmakta ve bu bağ hedefe ulaştırma konusunda bireye motive etmektedir (Avcı, 2008, s. 15). Gelecek zaman algısının bağıllık boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu ve kızların erkeklere göre şimdi ve gelecek arasında daha yüksek bağ kurabilmekte olduğu bulunmuştur. Baskıcı ortamda yaşayanlar yaptıklarının sonucunda başına gelecekler konusunda yaptıklarına dikkat etmeleri gerektiğinden yaptıkları her hareketin

sonucunun ne olacağı konusunda düşünmekte ve daha sonrasında eyleme geçmektedirler. Yaşadığımız kültür erkeklere kıyasla kızlar için daha baskıcı bir ortam oluşturduğundan kızlar şüandaki yaptıklarının geleceği nasıl etkileyeceği konusunda daha tecrübeli olabilir ve şüandaki eylemleri ile gelecekteki hedefleri arasında daha yüksek bağ kurabilirler.

Her birey yakın ve uzak gelecekte ulaşmak istediği hedefleri içeren amaçlar listesi oluşturmakta ve bu amaçlara ulaşmak için değer atıflarında bulunmaktadır. Bu sebepten dolayı, gelecek zaman algısı içerisinde değer kavramı Husman ve Shell (2008, s. 173) tarafından gelecekteki hedeflere ulaşmak için bireyin kendisini bulunduğu zaman diliminde özveride bulunması olarak tanımlanmaktadır. Gelecek zaman algısının değer boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu ve erkeklerin kızlara göre gelecek hedeflerine daha yüksek düzeyde değer verdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bir grupta başarılı veya başarısız olmayı belirleyen konulardan bir tanesi de gelecekte oluşturduğunuz hedefe ulaşp ulaşmama durumu olabilir. Erkeklerin kızlara göre bir grupta daha başarılı olarak algılanmak veya kendini başarılı olarak algılamak için hedefe ulaşmak için kendini daha iyi motive ettikleri söylenebilir.

Hız kavramı zamanın normal akış sürecinde bireyin bireysel olarak algıladığı zamanın geçme hızıdır (Gjesme, 1979, s. 180). Bu sebepten dolayı, hızın algılanmasında psikolojik zaman algısı ön plana çıkmaktadır. Gelecek zaman algısının hız boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca erkeklerin ve kızların gelecek zaman algısı hız boyutundan aldıkları ortalama puanlar birbirine çok yakındır. Erkeklerin ve kızların zamanın geçme hızını nerdeyse aynı olarak algıladığı söylenebilir.

Genişlik kavramı bireyin belirlediği hedeflerin gelecekteki zaman dilimiyle arasındaki ilişkiye yönelik bir boyuttur (Nuttin ve Lens, 1995). Diğer bir deyişle, genişlik bireyin kişisel olarak anlam yüklediği zaman dilimi içerisinde hedefe zamansal olarak uzaklığıdır (Husman ve Shell, 2008, s. 173). Her birey farklı süreleri içeren planlar oluşturmaktadır. Bazıları 5 yıl sonra ne olacağına ilişkin plan oluştururken bazıları da yalnızca bir ay sonrası için plan oluşturmaktadırlar. Kısa gelecek zaman algısına sahip bireyler, uzak gelecek zaman algısına sahip olanlara göre daha kısa süreli zamana yönelik hedefler oluşturmaktadır (Avcı, 2008, s. 14). Gelecek zaman algısının genişlik boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

3- Fakülte türüne göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri, yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) ANOVA testi sonuçlarına göre karşılaştırılmıştır.

Yaşam doyum düzeyleri ile okunulan fakülte türü arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin yaşam doyumundan aldıkları puanların Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle, Eğitim fakültesinde okuyan öğrenciler Fen Edebiyat Fakültesinde okuyanlara göre daha fazla yaşam doyumuna sahiplerdir. Gelecekte ekonomik sıkıntılar yaşamayacağını bilmek ve gelecekte garantili bir işte çalışacağına olan inanç anı mutlu yaşamayı artırabilmektedir. Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin ileride öğretmen olmak için KPSS sınavına girdiklerinde Fen Edebiyat fakültesinde okuyanlara göre kendilerine daha fazla kontenjan açılmakta ve devlet memuru olma ihtimalleri artmaktadır. Bu sebepten dolayı Eğitim Fakültesindekiler daha yüksek yaşam doyumuna sahip olabilir.

Yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik, aile ilişkileri) ile okunulan fakülte türü arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ziraat Fakültesinde okuyan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri sosyal ilişkiler boyutundan aldıkları puanlar Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerden aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle, Ziraat Fakültesinde okuyan öğrenciler Eğitim Fakültesinde okuyanlara göre sosyal ilişkiler boyutunda kendileri daha yalnız algılamaktadırlar. Ziraat Fakültesi öğrencileri çalışma alanı olarak kırsalda çalışacaklarından ve öğrenciyken bu alanlarda tecrübe kazanmaya ihtiyaçları olduklarından ve Eğitim Fakültesindeki öğrenciler gibi insanlarla devamlı iç içe ve iletişim halinde olma gereksinimi olmadıklarından kendilerini sosyal olarak geliştiremeyebilirler. Bunun sonucunda da Ziraat Fakültesi öğrencileri Eğitim Fakültesi öğrencilerine göre kendilerini daha yalnız algılayabilirler.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin romantik ilişkiler boyutundan aldıkları puanların Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültelerinde okuyana öğrencilerin aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir açıdan, Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültelerinde okuyan öğrenciler İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilere göre romantik

ilişkiler boyutunda kendilerini daha yalnız algılamaktadırlar. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin gelecek planları olarak aile işlerine devam edecek olmaları, parasal olarak sıkıntı yaşamayacakları ve ileride iş kaygısı olmayacağı gibi düşüncelere sahip olabilirler. Bu sebepten İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri zamanlarının büyük bir kısmını ders çalışmak ve para kazanmak yerine karşı cinsle birlikte romantik ilişki yaşayarak geçirebilirler.

Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri aile ilişkileri boyutundan aldıkları puanların Eğitim Fakültesinde okuyana öğrencilerin aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha düşük olduğu ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle, Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrenciler Eğitim fakültesinde okuyan öğrencilere göre aile ilişkileri boyutunda kendileri daha az yalnız algılarken Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrenciler İktisadi ve İdari Bilimlerde okuyan öğrencilere göre kendilerini daha yalnız algılamaktadırlar. İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinde okuyan öğrencileri diğer fakültele göre aile ilişkilerinde kendilerini daha az yalnız algıladıkları söylenebilir. İktisadi ve İdari Bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin ailelerinin kendi iş yerleri olabileceğinden çocuklarıyla geçirecekleri zamanın ayarlanma sorunu olmaması ve iş yerinde dahi çocuklarıyla rahatça iletişim kurması bu öğrencilerin aile içerisinde kendilerini daha rahat ifade etmelerini ve daha mutlu olmalarını sağlayabilir.

Gelecek zaman algısı genişlik alt boyutu ile okunulan fakülte türü arasında anlamlı bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat gelecek zaman algısı bağlılık değer ve hız alt boyutları ile okunulan fakülte türü arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin gelecek zaman algısı genişlik boyutundan aldıkları puanlar Fen Edebiyat ve Ziraat Fakültelerinde okuyan öğrencilerin aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer bir açıdan, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrenciler Fen Edebiyat ve Ziraat Fakültelerinde okuyan öğrencilere göre geleceğe yönelik hedefler oluştururken daha uzun zaman dilimini içeren planlar yaptıklarını algılamaktadırlar. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde eğitim görmekte olan öğrenciler kariyerlerini para ve yönetim alanında oluşturduklarından ve bu hedeflere ulaşmak için belirlenen zaman dilimi geniş olacak olması diğer fakültelerde okuyan

öğrencilerin devlet memuru olup kariyer gelişimine devam etmemesi bu bulguların oluşmasına neden olmuş olabilir.

4-Anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumuna göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri, yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) *t*-testi sonuçlarına göre karşılaştırılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri, yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) ile parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumlarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Lise öğrencilerinin anne-baba durumlarının yalnızlık düzeyleri ile etkisinin önemli olmadığı Eren (1994) tarafından rapor edilmiştir. Lise ve üniversite öğrencileri farklı yaş grupları içerisinde değerlendirilmesine rağmen yaş aralığı fazla bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı, bu araştırmada yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik, aile ilişkileri) ile anne-babanın sağ, birlikte ve parçalanmış aile olma durumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmayışı Eren (1994) çalışmasıyla aynı sonuçlara ulaşılmış olduğu söylenebilir.

Çocukluktan yetişkinliğe kadar anne ve babamızın gölgesinde büyür ve onların bize öğrettikleri ile hayatta kalırız. Bazen onlarla mutlu bazen de onlarla mutsuz oluruz. Aile birey hayatında bu kadar önemli bir yere sahip olmasına rağmen araştırmanın yaşam doyumunu ve yalnızlık tarafında anlamlı bir durum sergilemeyişi şaşırtıcı bir durum olarak görünmektedir. İleride araştırmacıların bu konuya ağırlık vererek çalışması önerilmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda parçalanmış aileye sahip bireylerin sayısı anne babası sağ ve birlikte olan bireylere göre çok düşük düzeyde kaldığından dolayı yeterli karşılaştırma yapılamadığından kaynaklanabilir.

5- Ailenin Algılanan sosyo-ekonomik düzeyine göre yaşam doyum düzeyleri, yalnızlık toplam alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) ANOVA testi sonuçlarına göre karşılaştırılmıştır.

Yaşam doyum düzeyi ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kendisini orta gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin yaşam doyumdan aldıkları puanların kendini alt gelir grubunda

sınıflayanların aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle, orta gelir grubunda olduklarını algılayan üniversite öğrencileri alt gelir grubunda olduklarını algılayanlardan daha yüksek düzeyde yaşam doyumuna sahiptir. Para mutluluk değildir ama mutluluğa ulaşmak için paraya ihtiyaç olabilir. Bu sebepten orta gelir grubundakiler alt gelir grubuna göre ekonomik gereksinimlerini daha rahat tedarik edebileceklerinden dolayı bu bulgulara ulaşılmış olunabilir. Üst sosyo-ekonomik düzeyinde kendini algılayanlar ile diğer gruplar arasında algılayanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığından dolayı, sosyo-ekonomik düzey arttıkça yaşam doyumunun arttığı söylenemez. Fakat yalnızca alt ve orta sosyo-ekonomik düzey açısından bakılırsa sosyo-ekonomik düzey arttıkça yaşam doyum düzeyinin arttığı söylenebilir.

Yaşam doyum düzeyi ile sosyo-ekonomik düzey arasında farklı sonuçlar ifade eden araştırmalara rastlanmıştır. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça yaşam doyumunun arttığı rapor edilirken (İlhan, 1994; Diener ve Lucas, 2000; Sam, 2001; Cenkseven, 2004; Virta ve diğerleri, 2004; Chow, 2005; Güler ve Emeç, 2006; Diener ve diğerleri, 2010; Kahneman ve Deaton, 2010), sosyo-ekonomik düzey ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı da rapor edilmiştir (Myers ve Diener, 1995). Kültürel farklar bireyin ihtiyaçlarını çeşitlendirdiğinden ihtiyaca ulaşma ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin önemi inkar edilmez. Bu sebepten sosyo-ekonomik düzey ve yaşam doyumunu ile yapılacak çalışmalarda kültüründe etkisini hesaba katılarak araştırma yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutu ve yalnızlık toplam puanları ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat yalnızlık sosyal ve aile ilişkileri alt boyutları ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Kendisini alt gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin yalnızlık toplam puanlarından ve yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutundan aldıkları puanların kendini orta gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir açıdan, alt gelir grubunda olduklarını algılayan üniversite öğrencileri orta gelir grubunda olduklarını algılayanlardan romantik ilişkiler boyutunda daha yüksek düzeyde yalnızlık duygusu yaşamaktadırlar. Yalnızlık toplam puanları ve yalnızlık romantik ilişkiler alt boyutu ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişkinin olmasına rağmen yalnızlık sosyal ve aile ilişkileri alt boyutunda

anlamli bir durumun oluşmayışı, bireyin bulunduğu toplum içerisinde sosyo-ekonomik konumu romantik ilişki kurmasını kolaylaştırıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir. Yalnızlık düzeyinin romantik ilişkiler boyutunda st sosyo-ekonomik düzeyinde kendini algılayanlar ile diğer gruplar arasında algılayanlar arasında anlamli bir farklılık olmadığından dolayı, sosyo-ekonomik düzey arttıkça romantik ilişkiler boyutunda yalnızlığın azaldığı söylenemez. Fakat yalnızca alt ve orta sosyo-ekonomik düzey açısından bakılırsa sosyo-ekonomik düzey arttıkça romantik ilişkiler boyutunda yalnızlık düzeyinin azaldığı söylenebilir. Yalnızlık düzeyinin alt boyutu olan sosyal ilişkiler ile algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamli düzeyde bir fark bulunmamış olmasına rağmen niversite ğrencilerinin sosyal ilişkiler boyutunda aldıkları ortalama puanların sosyo-ekonomik düzey arttıkça azaldığı görülmektedir. Öğrenciler arkadaşlarıyla bir etkinliğe katılacağı zaman doğal olarak paraya ihtiyaçları olabileceğinden sosyo-ekonomik düzey öğrencilerin sosyal olarak gruptan kopma veya gruba katılma durumunu etkileyerek öğrencilerin sosyal yalnızlık durumlarını etkileyebilir.

Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip lise ğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu rapor edilmiştir (Saraçoğlu, 2000). Ayrıca aylık geliri sosyal etkinlikler için yeterli olmadığını düşünen niversite ğrencilerinin düşünenlere göre daha fazla yalnızlık duygusu yaşadıkları rapor edilmiştir (Demir, 1990). Demir (1990) ve Saraçoğlu (2000)'nun araştırmalarındaki benzer sonuçlar bu araştırmada kısmen ulaşılmıştır. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça veya azaldıkça yalnızlık düzeyinin değişeceğine yönelik genel bir yargıya ulaşılamamış olmasına rağmen sosyo-ekonomik düzeyler arasında anlamli ilişkilere ulaşılmıştır. Genel olarak alt ve orta gelir grubundaki öğrencilerin arasında anlamli ilişki bulunmuş ve st gelir grubundakiler ve diğerleri arasında anlamli bir sonuç bulunamamıştır. Bunun sebebi olarak st gelir grubundaki bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak kadar paraya sahip olmalarına rağmen sosyal, romantik ve aile ilişkileri boyutunda yalnızlıklarını giderip gidermediğinin tam olarak bilinmemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Gelecek zaman algısı hız ve genişlik alt boyutları ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamli düzeyde bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat gelecek zaman algısı bağlılık ve değer alt boyutları ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamli düzeyde bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıda gelecek zaman algısının her alt boyutu ile sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişki hakkında daha detaylı bilgiler sunulmaktadır.

Kendisini alt gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin gelecek zaman algısı hız boyutundan aldıkları puanların kendini orta ve üst gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer bir deyişle, orta ve üst gelir grubunda olduklarını algılayan üniversite öğrencileri alt gelir grubunda olduklarını algılayanlara göre gelecekteki hedeflerine ulaşmak için nasıl olsa daha zaman var düşüncesine kapılarak daha fazla erteleme davranışı göstermektedirler. Alt gelir grubundaki öğrencileri ekonomik hedeflerine olabildiğince hızlı bir şekilde ulaşmak isteyebileceklerinden, bu durum onları hedeflerine ulaşma konusunda motive etme ve erteleme davranışı göstermeyip adım adım hedeflerine ulaşmak için çaba sarf etme konularında onlara yardımcı olabilir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algısı ile sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişki Avcı (2008) tarafından incelenmiş ve gelecek zamanın hız boyutu ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki olmadığını bulunmuştur. Avcı (2008)'nin gelecek zamanın hız boyutu ile sosyo-ekonomik düzey arasındaki anlamlı bir farklılığın olmadığı raporu, gelecek zaman algısının hız boyutu ile sosyo-ekonomik düzey arasındaki anlamlı bir farklılıkla ilgili bulunan bulgularla örtüşmemektedir. Bu örtüşmeme durum çalışma grubunun farklılığından kaynaklanabilir.

Kendisini orta gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin gelecek zaman algısı genişlik alt boyutundan aldıkları puanların kendini alt gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, orta gelir grubunda olduklarını algılayan üniversite öğrencileri alt gelir grubunda olduklarını algılayanlara göre daha uzak zaman dilimi içerisinde plan yapmaktadırlar. Ekonomik rahata kavuşmak ve ekonomik olarak birilerine bağımlı olmamak için alt gelir grubundakiler diğer gelir grubundakilere göre kendilerini daha motive etmiş olabilirler. Bu durumdan dolayı alt gelir grubundaki öğrenciler kısa zamanda ekonomik hedeflerine ulaşma planları yaptıklarından diğer gruptakilere göre daha yakın zaman dilimlerini içine alan hedefler oluşturabilirler.

Gelecek zaman algısının genişlik alt boyutu ile sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişkiye inceleyen araştırmalar farklı sonuca ulaşmıştır. Vazquez ve Rapetti (2006) tarafından genişlik boyutu ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki olmadığını rapor edilirken, Avcı (2008) tarafından genişlik boyutu ile sosyo-ekonomik

düzy arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ve düşük sosyo-ekonomik düzye sahip üniversite öğrencileri daha uzak zaman dilimi için hedef belirlediği rapor edilmiştir. Avcı (2008)'nın düşük sosyo-ekonomik düzye sahip öğrencilerin daha uzak zaman dilimine yönelik hedefler belirlediği raporu, orta gelir grubunda olduklarını algılayan öğrencilerin alt gelir grubuna göre daha uzak zaman dilimi içerisinde plan yaptığıyla ilgili bulunan bulgularla örtüşmemektedir. Bu örtüşmeme durumu çalışma grubunun farklılığından kaynaklanabilir.

Gelecek zaman algısının bağlılık ve değer alt boyutları ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzye arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmış olmasına rağmen üniversite öğrencilerinin bağlılık boyutunda aldıkları ortalama puanların sosyo-ekonomik düzye arttıkça azaldığı ve üniversite öğrencilerinin değer boyutunda aldıkları ortalama puanların sosyo-ekonomik düzye arttıkça arttığı görülmektedir. Yarının bireye ne getireceği tam olarak bilinememe seviyesi bireyin şuanda yaptıklarının gelecekle bağlantı kurarak eyleme geçmesini belirleyebilmektedir. Gelir grubu düştükçe öğrencilerin gelecekte ekonomik olarak başlarına ne geleceğini bilemeyeceğinden ve ekonomik olarak gelecekte çevresinden destek alamayacağından dolayı bu günkü yaptıkları ile gelecekte elde edecekleri arasında daha fazla bağ kurması kaçınılmazdır. Bu sebepten dolayı sosyo-ekonomik düzye artıkça gelecek zaman algısı bağlılık boyutu puanlarının azalacağı söylenebilir. Yaptıklarımız gelecekte bize ne gibi dönüş yapacağı yaptıklarımızın bilincimizdeki değerini artırmaktadır. Kariyer planları yapan öğrencilerin gelecekte parasal mevzulara girmeden eğitimlerine devam edebilecek olmaları gelir grubu yükseldikçe şuanda yapılanların gelecekteki kariyer yaşamını destekleyeceğinden şuanda yapılanlar gelecekteki daha büyük hedeflere ulaşmak için önemli ve değerli olduğunun algılanabileceği söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algısı ile sosyo-ekonomik düzye arasındaki ilişki Avcı (2008) tarafından incelenmiş ve gelecek zamanın bağlılık, değer ve hız alt boyutları ile sosyo-ekonomik düzye arasında anlamlı bir ilişki olmadığını bulunmuştur. Avcı (2008)'nin gelecek zaman algısı bağlılık ve değer alt boyutları ile sosyo-ekonomik düzye arasındaki anlamlı bir farklılığın olmadığı raporu, bu araştırmadaki sonuçlar ile örtüşmektedir.

Gelecek zaman algısı ile sosyo-ekonomik düzye arasında anlamlı bir farklılık olmadığını rapor edilmiştir (Athawale, 2004). Fakat gelecek zaman algısı ile sosyo-ekonomik düzye arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ve düşük sosyo-ekonomik

düzyden gelen ergen öğrencilerin orta sosyo-ekonomik düzyden gelenlere göre daha düşük gelecek zaman algısına sahip olduğu rapor edilmiştir (Lessing 1968; Lomranz ve diğerleri, 1983). Bu araştırmalarda öğrencilerin gelecek zaman algısını ölçmek için kullanılan ölçekler, gelecek zaman algısını bir bütün olarak değerlendirdiğinden dolayı gelecek zaman algısının alt boyutlarından elde edilen bulgularla karşılaştırma yapma olanağı bulunamamıştır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgulara ve bu bulgulara dayalı olarak yapılan araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık toplam ve alt boyutlarının (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) ve gelecek zaman algıları alt boyutlarının (bağlılık, değer, hız ve genişlik) yaşam doyum düzeylerini yordamadaki rolünün incelenmesine yönelik uygulanan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğı bulunmuştur. Kızların yaşam doyum düzeylerinin ortalamaları erkeklerin ortalamalarından daha yüksektir. Diğer bir değişle, yaşam doyum düzeylerinde kızlar lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır.
2. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinde okunulan fakülteye göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin yaşam doyumları Fen Edebiyat fakültesinde okuyan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir.
3. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumlarına göre anlamlı bir fark göstermediğı bulgusuna ulaşılmıştır.
4. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kendisini orta gelir grubunda algılayanların yaşam doyumunu kendini alt gelir grubunda algılayanlardan daha yüksektir.
5. Üniversite öğrencilerinin sosyal ilişkiler boyutunda yalnızlık düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkekler sosyal ilişkiler boyutunda kızlara göre kendileri daha yalnız olarak algılamaktadırlar.
6. Üniversite öğrencilerinin sosyal ilişkiler boyutunda yalnızlık düzeyleri ile okunulan fakülte arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ziraat Fakültesinde okuyan öğrenciler sosyal ilişkiler boyutunda Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilere göre kendilerini daha yalnız algılamaktadırlar.

7. Üniversite öğrencilerinin sosyal ilişkiler boyutunda yalnızlık düzeyleri ile parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
8. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiler boyutunda yalnızlık düzeyleri ile cinsiyet, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
9. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiler boyutunda yalnızlık düzeyleri ile okunulan fakülte arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültelerinde okuyan öğrenciler İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilere göre romantik ilişkiler boyutunda kendilerini daha yalnız algılamaktadırlar.
10. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiler boyutunda yalnızlık düzeyleri ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Alt gelir grubunda olduklarını algılayan üniversite öğrencileri orta gelir grubunda olduklarını algılayanlardan romantik ilişkiler boyutunda daha yüksek düzeyde yalnızlık duygusu yaşamaktadırlar.
11. Üniversite öğrencilerinin aile ilişkileri boyutunda yalnızlık düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerin kızlara göre aile ilişkilerinde kendilerini daha yalnız hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.
12. Üniversite öğrencilerinin aile ilişkileri boyutunda yalnızlık düzeyleri ile okunulan fakülte arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrenciler Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilere göre aile ilişkileri boyutunda kendileri daha az yalnız algılamakta Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrenciler İktisadi ve İdari Bilimlerde okuyan öğrencilere göre kendilerini daha yalnız algılamaktadırlar.
13. Üniversite öğrencilerinin aile ilişkileri boyutunda yalnızlık düzeyleri ile parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
14. Üniversite öğrencilerinin genel yalnızlık (toplam) düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkekler kızlara göre kendileri daha yalnız olarak algılamaktadırlar.
15. Üniversite öğrencilerinin genel yalnızlık (toplam) düzeyleri ile okunulan fakülte arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Fen Edebiyat Fakültelerinde okuyan

öğrenceler İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilere göre kendilerini daha yalnız algılamaktadırlar.

16. Üniversite öğrencilerinin genel yalnızlık (toplam) düzeyleri ile parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
17. Üniversite öğrencilerinin genel yalnızlık düzeyleri ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Alt gelir grubunda olduklarını algılayan üniversite öğrencileri orta gelir grubunda olduklarını algılayanlardan daha yüksek düzeyde yalnızlık duygusu yaşamaktadırlar.
18. Üniversite öğrencilerinin bağlılık boyutunda gelecek zaman algısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kızlar erkeklere göre şimdi ve gelecek arasında daha yüksek bağ kurabilmektedirler.
19. Üniversite öğrencilerinin bağlılık boyutunda gelecek zaman algısı ile okunulan fakülte, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
20. Üniversite öğrencilerinin değer boyutunda gelecek zaman algısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkeklerin kızlara göre gelecek hedeflerine daha yüksek düzeyde değer verdikleri bulgusuna ulaşılmıştır.
21. Üniversite öğrencilerinin değer boyutunda gelecek zaman algısı ile okunulan fakülte, parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları ve algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
22. Üniversite öğrencilerinin hız boyutunda gelecek zaman algısı ile cinsiyet, okunulan fakülte ve parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
23. Üniversite öğrencilerinin hız boyutunda gelecek zaman algısı ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kendisini alt gelir grubunda sınıflayan öğrencilerin gelecek zaman algısı hız boyutundan aldıkları puanların kendini orta ve üst gelir grubunda sınıflayanların aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.
24. Üniversite öğrencilerinin genişlik boyutunda gelecek zaman algısı ile cinsiyet ve parçalanmış ve parçalanmamış aile olma durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
25. Üniversite öğrencilerinin genişlik boyutunda gelecek zaman algısı ile okunulan fakülte türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrenciler Fen Edebiyat ve Ziraat Fakültelerinde okuyan

öğrencilere göre geleceğe yönelik hedefler oluştururken daha uzun zaman dilimini içeren planlar yaptıklarını algılamaktadırlar.

26. Üniversite öğrencilerinin genişlik boyutunda gelecek zaman algısı ile ailenin algılanan sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Orta gelir grubunda olduklarını algılayan üniversite öğrencileri alt gelir grubunda olduklarını algılayanlara göre daha uzak zaman dilimi içerisinde plan yapmaktadırlar.
27. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları gelecek zaman algısı alt boyutları (bağlılık, değer, hız ve genişlik) ile anlamlı düzeyde yordanmazken; yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) boyutları yaşam doyum düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu anlaşılmaktadır.

Öneriler

Bu başlık altında araştırmacılar ve uygulamacılar için ayrı ayrı öneriler yer almaktadır.

Uygulayıcılar için öneriler

1. Araştırma sonucu analizleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin, yaşam doyum düzeyleri ile yalnızlık toplam ve alt boyutları (sosyal, romantik ve aile ilişkileri) arasında anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmuştur. Okullarda rehberlik etkinlikleri içerisinde ve evlerde anne-baba ile etkileşimde yalnızlık düzeylerinin düşürülmesine yönelik faaliyetlerde bulunularak öğrencilerin yaşam doyumun yükseltilmesi önerilmektedir.
2. Araştırma sonucu analizleri incelendiğinde araştırmaya katılan erkek öğrenciler kızlara göre aile ilişkilerinde kendilerini daha yalnız hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Anne ve babanın aile içerisinde erkek çocuklara yönelik daha yakın ilişkiler içerisinde olması ve erkek çocuklarını iletişime geçme konusunda cesaretlendirmesi önerilmektedir.
3. Araştırma sonucu analizleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek zaman algısı genişlik boyutu ile fakülte türü arasında anlamlı bir fark bulunulmuştur. Öğrencilerin daha uzak zaman dilimini içine alan planlar yapmasını sağlamak için öğrencinin kendini ve yeterliliklerini daha iyi tanımasını sağlayacak rehberlik etkinliklerinin yapılması ve fakülte yönetimlerinin öğrencilere yönelik kısa ve uzun vadeli kariyer planları oluşturmasına yardımcı olması önerilmektedir.

Araştırmacılar için öneriler

1. Bu alışma, başka üniversitelerde araştırma yapılması ve ulaşılan sonuçların karşılaştırılması ve genellenebilmesi adına yararlı olabilir.
2. Bu alışma ergen, yetişkin ve yaşlı gibi farklı yaş gruplarını ve farklı meslek gruplarını içine alan bir araştırmada kullanılması sonuçların genelleştirilmesi ve ayrıştırılmasına katkı sağlayabilir.
3. Yapılacak boylamsal (zamansal) nitelikli araştırmalar yaşam doyumu, gelecek zaman algısı ve yalnız kavramlarının daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.
4. Yaşam doyumları, gelecek zaman algıları ve yalnızlık düzeylerine yönelik dilsel bir çalışmanın yapılması, yaşam doyumunun yordayıcıların belirlenmesinde neden sonuç ilişkisini açığa çıkaran bulgulara ulaşılabilir.
5. Öğrencilerin yaşam doyumlarının artırılması için yalnızlık düzeyinin düşürülmesine yönelik grup rehberliği etkinliklerini de içerecek bir rehberlik programını hazırlanması ve deneysel çalışma yapılması değerlendirmeye değer bir konu olarak görölmektedir.
6. Öğrencilerin yaşam doyumları yordayan farklı değerkenler daha ayrıntılı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Amichai-Hamburger, Y. ve Hayat, Z. (2011). The impact of the internet on the social lives of users: a representative sample from 13 countries. *Computers in Human Behavior*, 27, 585-589.
- Anderson, C. A., ve Harvey, R. J. (1988). Brief report: Discriminating between problems in living: An examination of measures of depression, loneliness, shyness, and social anxiety. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 6(3-4), 482-491.
- Arı R ve Hamarta, E. (2000). Investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their personal characteristics. *Selçuk University Journal of Faculty of Education*, 10, 121-134.
- Aşan, Ö. ve Erenler, E. (2008). İş tatmini ve yaşam tatmini ilişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 203-216.
- Athawale, R. (2004). Cultural, gender and socio-economic differences in time perspective among adolescents. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. University of Free State.
- Avcı, S. (2008). *Öğretmen Adaylarının, gelecek zaman algıları, akademik alandaki arzularını erteleme konusundaki isteklilikleri, algılanan araçsallıkları, sosyo-ekonomik düzeyleri ve akademik başarıları arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkiler örüntüsü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Averill, J. R. ve Sundararajan, L. (2013). Experience of solitude: issues of assessment, theory and culture. In R. J. Coplan ve J. C. Bowker (Eds), *The handbook of solitude: psychological perspective on social isolation, social withdraw and being alone*, Oxford: Wiley Blackwell.
- Aysan, F. ve Bozkurt, N. (2004). Okul psikolojik danışmanlarının yaşam doyumu, stresle başa çıkma stratejileri ile olumsuz otomatik düşünceleri: İzmir ili örnekleme. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya*
- Baran, G., Bulut, Ş. (2002). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7, 11-21.
- Barash, D. P. (1977). *Sociobiology and behavior*. New York: Elsevier.
- Baron, R. A., Byrne, D. (2000). *Social psychology: understanding human interactions (9.Baskı)*. Boston.
- Bıyık, N. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık duygularının kişisel ve sosyal özellikleri, öfke eğilimleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojiye giriş*. İzmir: İzmir Kitaplığı Yayını.
- Bowker, J., Rubin, K. H. ve Coplan, R. J. (2012). Social withdrawal in adolescence. In R. J. R. Levesque (Ed.) *Encyclopedia of adolescence*, New York: Springer.
- Bowlby, J. 1969 (1982). *Attachment and loss: Vol. 1, Attachment* (2nd ed.), New York: Basic Book (1969 yılında ilk defa basıldı).
- Bowlby, J. 1973, *Attachment and loss: vol. 2. separation: anxiety and anger*. London: Hogarth Press.
- Brennan, T. (1982). Loneliness at adolescence. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy*, New York: Wiley. (269-290).
- Buchholz, S. (n.d.). Ester; Catton, Rochelle (1999), Adolescent's perceptions of aloneness and loneliness. *Adolescence*, 34(133), 203-204.

- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- Bullock, J. R. (1993). Children's loneliness and their relationships with family and peers. *Family Relations*, 1, 46-49.
- Buluş, M. (1996). *Ergen öğrencilerde denetim odağı ve yalnızlık düzeyi ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bulut, B. (2004). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 443-452.
- Carlsson, M. and Hamrin, E. (2002). Evaluation of the life satisfaction questionnaire (LSQ) using structural equation modelling (SEM). *Quality of Life Research*, 11(5), 415-425.
- Cenkseven, F. (2004). *Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Chow, H. P. H. (2005). Life satisfaction among university students in a Canadian prairie city: a multivariate analysis. *Social Indicators Research*, 70, 139-150.
- Coplan, R. J. ve Bowker, J. C. (2013). All alone: multiple perspectives on the study of solitude. In R. J. Coplan and J. C. Bowker (Eds), *The handbook of solitude: psychological perspective on social isolation, social withdraw and being alone*, Oxford: Wiley Blackwell.
- Çeçen, A. R. (2007b). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyum düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerinin incelenmesi*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3 (2), 180-190.
- Çeçen, A.R. (2007a). The Turkish version of the social and emotional loneliness scale for adults (SELSA-S): Initial development and validation. *Social Behaviour and Personality*, 35(6), 717- 734
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumunu: bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 29-52.
- De Jong Gierveld, J. (1998). A review of loneliness: Concept and definitions, determinants and consequences. *Reviews In Clinical Gerontology*, 8, 73- 80.
- Demir, A. (1990). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini etkileyen bazı etmenler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, M.E. (2006). The relationships among coping with stress, life satisfaction, decision making styles and decision self esteem: An investigation with Turkish University Students. *Social Behaviour and Personality*, 34(9), 1161-1170.
- Diener, E. and Lucas, R. (2000). Explaining differences in societal levels of happiness: relative standarts, need fulfillment, culture, and evaluation theory. *Journal of Happiness Studies*, 1, 41-78.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The Satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Dingiltepe, T. (2009). *Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam doyumunu düzeyleri ile yaşam kalite düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- DiTommaso, E. (1997). *Assessing an attachment model of loneliness: The relationship between attachment style, chronic loneliness, and coping*. Unpublished dissertation, Fredericton: University of New Brunswick.

- DiTommaso, E. ve Spinner, B. (1997). Social and emotional loneliness: A re-examination of Weiss' typology of loneliness. *Personality and Individual Differences*, 22(3), 417–427.
- Ditommaso, E., Brannen, C., ve Best, L. A. (2004). Measurement and validity characteristics of the short version of the social and emotional loneliness scale for adults. *Educational and Psychological Measurement*, 64(1), 99–119.
- Dockery, A. M. (2003). Happiness, life satisfaction and the role of work: evidence from two australian surveys. *Paper Presented at 10th National Conference on Unemployment*, 10 - 12 December 2003, Newcastle, UK.
- Doğan, T. (2006). Üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 120–129.
- Dost-Tuzgöl, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 133.
- Duyan, G. C. (2000). Aile işlevleri ile ailenin sosyal, demografik ve ekonomik nitelikleri ve yaşam döngüsü arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- Eagly, A. H., ve Mitchell, A. A. (2004). Social role theory of sex differences and similarities: Implications for the sociopolitical attitudes of women and men. In M. A. Paludi (Ed.), *Praeger guide to the psychology of gender* (pp. 183–206). Westport, CT: Praeger.
- Edwards, Alan Jack. 2002. *Psychology of Orientation: Time Awareness Across Life Stages and in Dementia*. Westport, CT, USA: Praeger Publishers.
- Eldeleklioglu, J. (2012). Assessment of Turkish adolescents' future orientations in their life scripts: a qualitative study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 47, 376–381.
- Eren, S. (1994). *Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erim, B. (2001). Yetiştirme yurtlarında ve aileleri yanında yaşayan ergenlerin, benlik saygısı, depresyon ve yalnızlık düzeyleri ile sosyal destek sistemleri açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fabian, E. S. (1990). Quality of life: a review of theory and practice implications for individuals with long-term mental illness. *Rehabilitation Psychology*, 35 (3), 161-170.
- Ferrari, L., Nota, L., & Soresi, S. (2010). Time perspective and indecision in young and older adolescents. *British Journal of Guidance & Counselling*, 38(1), 61–82.
- Freud, S. 1930 (1961), Civilization and Its Discontents. In J. Strachey (Ed. and translate), *The Standart Edition of the Complete Pshchological Works of Sigmund Freud* (Vol. 21, 57-145), London: Hogarth Press (1930 yılında ilk defa basıldı).
- Gierveld, J. de J. (1998). A review of loneliness: concept and definitions, determinants and consequences. *Reviews in Clinical Gerontology*, 8(01), 73–80.
- Gjesme, T. (1975). Slope of gradients for performance as a function of achievement motive, goal distance in time, and future time orientation. *The Journal of Psychology*, 91(1), 143–160.
- Gjesme, T. (1979). Future time orientation as a function of achievement motives, ability, delay of gratification, and sex. *The Journal of Psychology*, 101(2), 173–188.
- Gove, P. B. (1981). *Webster's third new international dictionary of the English language, unabridged* (Vol. 1). Merriam-Webster.

- Göker, Y. (2013). *Türkiye'deki öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ve psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Greene, A. L., ve Wheatley, S. M. (1992). I've got a lot to do and I don't think I'll have the time: Gender differences in late adolescents' narratives of the future. *Journal of Youth and Adolescence*, 21(6), 667-686.
- Greene, B. A., & DeBacker, T. K. (2004). Gender and orientations toward the future: Links to motivation. *Educational Psychology Review*, 16(2), 91-120.
- Güler-Edwards, A. (2008). *Relationship between future time orientation, adaptive self-regulation, and well-being: self-type and age related differences*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Güler, B. K. ve Emeç, H. (2006). Yaşam memnuniyeti ve akademik başarıda iyimserlik etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 129-149.
- Gündoğar, D., Gül, S. S., Uskun, E., Demirci, S. ve Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Güngör, D. (1996). *Turkish university students relationships with their friends and families: Social support, satisfaction and loneliness*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler.
- Güven, S.(1991). Aile yaşam dönemlerinin ve özelliklerinin ev idaresi ilkeleri yönünden incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Harlow, H. (1958) The nature of love. *American Psychologist*, 13, 573-685.
- Hascher, T., van der Veen, I., ve Roede, E. (2005). Relations between adolescents' self-evaluations, time perspectives, motivation for school and their achievement in different countries and at different ages. *European Journal of Psychology of Education*, 20(3), 209-225.
- Hicks, J. A., Trent, J., Davis, W. E., & King, L. A. (2012). Positive affect, meaning in life, and future time perspective: an application of socioemotional selectivity theory. *Psychology and Aging*, 27(1), 181.
- Ho, M. Y., Cheung, M. F. and Cheung, S. F. (2008). Personality and life events as predictors of adolescents' life satisfaction: Do life events mediate the link between personality and life satisfaction?. *Social Indicators Research*, 89, 457- 471.
- Hoglund, C. L., ve Collison, B. B. (1989). Loneliness and irrational beliefs among college students. *Journal of College Student Development*. 30 (1), 53-58.
- Hojat, M. (1982). Loneliness as a function of parent-child and peer relations. *Journal of Psychology*, 112 (1), 129-133, DOI:10.1080/00223980.1982.9923545.
- Honora, D. T. (2002). The relationship of gender and achievement to future outlook among african american adolescent. *Adolescence*. 37, 301-316.
- Huebner, E. S., Gilman, R. ve Laughlin, J. E. (1999). A multimethod investigation of the multidimensionality of children's well-being reports: Discriminant validity of life satisfaction and self-esteem. *Social Indicators Research*, 46, 1-22.
- Husman, J. E. ve Shell, D. F. (1996) Beliefs and Perceptions About the Future: A Conceptualization and Measurement of Future Time Perspective. *The XXVI International Congress of Psychology*, Ağustos 1996. Montreal, Canada.
- Husman, J. E. ve Shell, D. F. (2008). Beliefs and perceptions about the future: A measurement of future time perspective. *Learning and Individual Differences*, 18(2), 166-175.

- İlaslan, Ö. (2001). *Orta öğretim öğrencilerinin bazı özlük niteliklerinin ve baskın ben durumlarının iletişim becerileriyle ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İlhan, G. (1994). *Üniversite öğrencilerinin günlük davranış alanları ve doyum düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Jones, W. H., Freemon, J. E., & Goswick, R. A. (1981). The persistence of loneliness: Self and other determinants. *Journal of Personality*, 49(1), 27–48.
- Jones, W. H., ve Hebb, L. (2003). The experience of loneliness: Objective and subjective factors. *The International Scope Review*, 5(9), 41–68.
- Kahneman, D., Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not emotional well-being. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 107(38), 16489-16493.
- Kahraman, S. (1995). *Cinsiyetleri, yalnızlık, başarı ve sınıf düzeyleri farklı yatılı olan ve olmayan meslek lisesi öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kalkan, M., ve Epli-Koç, H. (2010). The effect of parental styles on future time orientation on romantic relationships: Long-term bonding versus temporarily relationships. *International Journal of Human Sciences*, 7(2), 946–959.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.
- Karatekin, H. (2013). *Benlik yapılarına göre başa çıkma stratejileri ve yaşam doyumunun incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Keser, A. (2003). *Çalışmanın anlamı, iş yaşamındaki yeri ve yaşam doyumunu üzerine bir uygulama*. Yayınlanmamış doktora tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kodan, S. (2013). Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine göre ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Korkut, F. (1997). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *IV. Ulusal Eğitim Bilimleri, Kongresi Bildirileri. Anadolu Üniversitesi*, 208-218, Eskişehir.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumunu düzeyinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lang, F. R., ve Carstensen, L. L. (2002). Time counts: Future time perspective, goals, and social relationships. *Psychology and Aging*, 17(1), 125–139. doi:10.1037/0882-7974.17.1.125.
- Lanz, M. ve Rosa R. (2002). Adolescents' and young adults' construction of the future: Effects of family relations, Self-esteem and sense of coherence. In J. Trempata ve L. Erik. Malmberg (ed.), *Adolescents' future-orientation: Theory and research*. Germany: Peter Lang Pub Inc. (17-34).
- Larson, R. W. (1990). The solitary side of life: An examination of the time people spend alone from childhood to old age. *Developmental Review*, 10(2), 155–183.
- Lasane, T. P., ve Deborah Ann, O. (2005). *Time orientation measurement: a conceptual approach*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Lens, W. (1988). The motivational significance of future time perspective: The homecoming of a concept. *Psychologica*, 1, 27–46.

- Lessing, E. E. (1968). Demographic, developmental, and personality correlates of length of future time perspective (FTP) 1. *Journal of Personality*, 36(2), 183–201.
- Liu, B. S., ve Rook, K. S. (2013). Emotional and social loneliness in later life Associations with positive versus negative social exchanges. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(6), 813–832.
- Lomranz, J., Shmotkin, D., ve Katznelson, D. B. (1983). Coherence as a measure of future time perspective in children and its relationship to delay of gratification and social class. *International Journal of Psychology*, 18(1-4), 407–413.
- Margalit, M. (2010). *Lonely children and adolescents self-perceptions, social exclusion and hope*. London: Springer.
- McInerney, D. M. (2004). A discussion of future time perspective. *Educational Psychology Review*, 16(2), 141–151.
- Meulemann, H. (2001). Life satisfaction from late adolescence to mid life: The Impact of Life Success and Success Evaluation on the Life Satisfaction of Former Gynnasium Students. *Journal of Happiness Studies*, 2, p. 445-465.
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2007). *Attachment patterns in adulthood: structure, dynamics and change*. New York: Guilford Press.
- Mutlu, Z. (2012). *Yaşlı bireylerde yaşam tatmini ve sosyal destek ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Myers, D.G. ve DIENER E. (1995). Who is happy. *Psychological Science*, 6(1), 10-19.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., ve Tobin, S. S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*. 16, 134-143.
- New Webster's Dictionary of the English Language. United Kingdom: The Delair, 1981.
- Nurmi, J.-E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. *Developmental Review*, 11(1), 1–59.
- Nurmi, J.-E., Poole, M. E., ve Seginer, R. (1995). Tracks and transitions-a comparison of adolescent future-oriented goals, explorations, and commitments in Australia, Israel, and Finland. *International Journal of Psychology*, 30(3), 355–375.
- Nuttin, J. R. ve Lens W. (1985). *Future time perspective and motivation: theory and research method*. Belgium: Lawrence Erlbaum Associates.
- Olmstead, R.E., Guy, S.M., O'Malley, P.M., ve Bentler, P.M. (1991). Longitudinal assessment of the relationship between self-esteem, fatalism, loneliness and substance abuse. *Journal of Social Behavior and Personality*, 6, 749-770.
- Olson, D.H. (1993). Empirical approaches to family assessment circumplex model of marital and family systems. *Journal of Family Therapy*, 22(2), 144-167.
- Ostrov, E. ve Offer, D. (1980, Loneliness and the Adolescent, In J. Hartog, J. R Audy ve Y. A.. Cohen (Eds.), *The anatomy of loneliness* (170-185). New York: International Universities Press.
- Özer, M. ve Karabulut, Ö.Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Turkish Journal of Geriatrics*, 6(2), 72-74.
- Özetça, A. (2009). *Ergenlerde sosyal ve duygusal yalnızlığın yordayıcısı olarak aile işlevleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özkan, Ö. (2013). *İnternet kullanımıyla ilgi değişkenlerin cinsiyet, kişilik özellikleri, yaşam doyumu ve bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Passig, D. (2003). Future-time-span as a cognitive skill in future studies. *Futures Research Quarterly*, 19(4), 27–48.
- Pavot, W. ve Diener, E. (1993). Review of the satisfaction with life scale. *Psychological assessment*, 5, 2.
- Pavot, W. ve Diener, E. (1993). The affective and cognitive context of self reported measures of subjective well-being. *Social Indicators Research*, 28, 1-20.
- Peplau, L. A. ve Perlman, D. (1982). Perspectives On Loneliness. Peplau L A.;Perlman D. (Ed.) *Loneliness:A Sourcebook of Current Theory, Research And Therapy*, New York:Wiley-Inter Science.
- Perry, G.R. (1990). Loneliness and Coping Among Tertlary Level Adult Cancer Patlents in the Home. *Cancer Nursing*, 13 (5), 293-302.
- Peterson, C., Park, N. ve Seligman M. E. P. (2005). Orientations to Happiness and Life Satisfaction: The Full Life versus the Empty Life. *Journal of Happiness Studies*, 6, 25-41.
- Piaget, J. (1926) *The language and thought of the child*, London: Routlege and Kegan Paul.
- Rahmatian, F., Famenini, M., Haghightgoo, M., Sar, M. S. K., ve Zimbardo, P. G. (2013). Time perspective in Iranian students. *Global Journal of Guidance and Counselling*, 3(2), 24-28.
- Roeckelein, J. E. (2000). *The Concept of Time in Psychology: A Resource Book and Annotated Bibliography*. Greenwood Publishing Group.
- Rogers, C. (1994). Etkileşim grupları (Çev. H. Erbil), Ankara: EkinYayınları.
- Roscoe, B.; Skomski, G.Grant (1989), “Loneliness Among Late Adolesents” *Journal of Adolesences*, 24, 947-955.
- Rubenstein, C.M. ve Shaver, P. (1982), The experience of loneliness. In L. A. Peplau ve D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 206-223). New York: Wiley.
- Russell, D. (1982). The measurement of loneliness. In Peplau, L.A. ve Perlman D. (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 81-104). New York: Wiley.
- Russell, D., Cutrona, C.E., Rose, J., Yurko, K. (1984). Social and emotional loneliness: an exploration of weiss’s typology of loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46 (6) 1313-1321.
- Russell, D., Peplau, L. A., ve Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 472-480.
- Sadava, S. W., & Pak, A. W. (1994). Problem drinking and close relationships during the third decade of life. *Psychology of Addictive Behaviors*, 8 (4), 251.
- Salimi, A. (2011). Social-emotional loneliness and life satisfaction. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 29, 292–295.
- Sam, D.L. (2001). Satisfaction with life among international students: A exploratory study. *Social Indicators Research*, 53, 315-337.
- Saraçoğlu, Y. (2000). *Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Savickas, M. L. (1991). Improving career time perspective. In D. Brown, & L. Brooks (Eds.), *Techniques of career counseling* (pp. 236–249). Boston, MA: Allyn & Bacon.

- Schumaker, J. F., Krejci, R. C., Small, L., ve Sargent, R. G. (1985). Experience of loneliness by obese individuals. *Psychological Reports*, 57(3f), 1147–1154.
- Seginer, R. (2000). Defensive Pessimism and Optimism Correlates of Adolescent Future Orientation A Domain-Specific Analysis. *Journal of Adolescent Research*, 15(3), 307–326.
- Seginer, R. (2008). Future orientation in times of threat and challenge: How resilient adolescents construct their future. *International Journal of Behavioral Development*, 32(4), 272–282.
- Seginer, R. (2009). *Future orientation in developmental and ecological context*. New York: Springer.
- Seginer, R., ve Halabi-Kheir, H. (1998). Adolescent passage to adulthood: Future orientation in the context of culture, age, and gender. *International Journal of Intercultural Relations*, 22(3), 309–328. doi:10.1016/S0147-1767(98)00010-8
- Seginer, R., ve Lilach, E. (2004). How adolescents construct their future: The effect of loneliness on future orientation. *Journal of Adolescence*, 27(6), 625–643.
- Selçukoğlu, Z. (2001). *Araştırma Görevlilerinde Tükenmişlik Düzeyi İle Yalnızlık Düzeyi ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Shaver, P. R. ve Fraley, R. C. (2008) Attachment, loss and grief: bowlby's views and current controversies. In J. Cassidy and P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research and Clinical Applications* (2nd ed., pp. 48-77), New York: Guilford Press.
- Shirai, T., ve Beresneviene, D. (2005). Future orientation in culture and socio-economic changes: Lithuanian adolescents in comparison with Belgian and Japanese. *Baltic Journal of Psychology*, 6 (1), 21-32.
- Simons, J., Dewitte, S., ve Lens, W. (2004). The role of different types of instrumentality in motivation, study strategies, and performance: Know why you learn, so you'll know what you learn! *British Journal of Educational Psychology*, 74(3), 343–360.
- Simons, J., Vansteenkiste, M., Lens, W., & Lacante, M. (2004). Placing Motivation and Future Time Perspective Theory in a Temporal Perspective. *Educational Psychology Review*, 16(2), 121–139. doi:10.1023/B:EDPR.0000026609.94841.2f
- Stepanikova, I., Nie, H. ve He, X. (2010) Time on the internet at home, loneliness and life satisfaction: evidence from panel time-diary data. *Computers in Human Behavior*, 26, 329-338.
- Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: Norton.
- Tarhan, N. (1996). *Relationships sociometric status, sex, academic achievement, school type and grade level with loneliness levels of secondary school students*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi ,Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tepeköylü, Ö., Soytürk, M. ve Çamlıyer, H. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu (BESYO) öğrencilerinin iletişim becerisi algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7, 115-124.
- Turan, M. E. (2013). *Ergenelerde kariyer ve yetenek gelişimi özyeterliliğin, üstbilişsel farkındalık, yaşam doyumu ve algılanan arkadaş sosyal desteği ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 132-143.
- Türk Dil Kurumu TDK, [05.05.2014]. <http://www.tdk.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Uruk, A. (2001). *Role of peers and families in predicting the loneliness level of adolescents*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uruk, A. C., ve Demir, A. (2003). The role of peers and families in predicting the loneliness level of adolescents. *The Journal of Psychology*, 137(2), 179–193.
- Ümmet, D. (2012). *Üniversite öğrencilerinde özgecili davranışının transaksiyonel analiz ego durumları ve yaşam doyumu bağlamında incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, A.Ö. (2011). *Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Vara, Ş. (1999). *Yoğun bakım hemşirelerinde iş doyumu ve genel yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Vazquez, S. M ve Rapetti, M. V. (2006). Future time perspective and motivational categories in Argentinean adolescents. *Adolescence*, 41, 511-532.
- Veenhoven, R. (1996). Is Happiness Relative? *Social Indicators Research*, 24, 1- 34.
- Virta, E., Sam, D. ve Westin, C. (2004). Adolescents with Turkish Background in Norway and Sweden: a comparative study of their psychological adaptation. *Scandinavian Journal of Psychology*, 45, 15-25.
- Walker, T. L. ve Tracey, T. J. (2012). The role of future time perspective in career decision-making. *Journal of Vocational Behavior*, 81(2), 150–158.
- Weber, B., Metha, A., ve Nelsen, E. (1997). Relationships among multiple suicide ideation risk factors in college students. *Journal of College Student Psychotherapy*, 11(3), 49–64.
- Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation* (Vol. xxii). Cambridge, MA, US: The MIT Press.
- Weiss, R.S. (1987). Reflections on the present state of loneliness research. *Journal of Social Behaviour and Personality*, 2, 1-16.
- Wigfield, A., ve Eccles, J. S. (2002). The development of competence beliefs expectancies for success, and achievement values from childhood through adolescence. In Wigfield, A., and Eccles, J. S. (eds.), *Development of Achievement Motivation*, (pp. 92–122), Academic Press, Orlando, FL.
- Williams, E.G. (1983). Adolescent Loneliness. *Adolescence*, 18, 51-66.
- Wiseman, H., Maysseless, O., ve Sharabany, R. (2006). Why are they lonely? Perceived quality of early relationships with parents, attachment, personality predispositions and loneliness in first-year university students. *Personality and Individual Differences*, 40(2), 237–248.
- Wittenberg, M. T., ve Reis, H. T. (1986). Loneliness, social skills, and social perception. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 12(1), 121–130.
- Yetim, Ü. (1991). *Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu*. Doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yetim, Ü. (1992). *Kişisel Projeler Açısından Yaşam Doyumu*. *Psikoloji Seminer Kitabı*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, 9, 51-67.

- Yetim, Ü. (2001). *Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Yeung, D. Y., Fung, H. H., ve Kam, C. (2012). Age differences in problem solving strategies: The mediating role of future time perspective. *Personality and Individual Differences*, 53(1), 38–43.
- Yiğit, R., Dilmaç, B. ve Deniz, M.E. (2011). İş ve Yaşam Doyumu: Konya Emniyet Müdürlüğü Alan Araştırması. *Polis Bilimleri Dergisi*. 13(3): 1-18.
- Young, J. E. (1982). Loneliness, Depression and Cognitive therapy: Theory and Application. In L. A. Peplau, D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy*, (pp. 379-406), New York: Wiley
- Zacher, H., ve de Lange, A. H. (2011). Relations between chronic regulatory focus and future time perspective: Results of a cross-lagged structural equation model. *Personality and Individual Differences*, 50(8), 1255–1260.
- Zhang, J. W., ve Howell, R. T. (2011). Do time perspectives predict unique variance in life satisfaction beyond personality traits? *Personality and Individual Differences*, 50(8), 1261–1266.
- Zhang, J. W., ve Howell, R. T. (2011). Do time perspectives predict unique variance in life satisfaction beyond personality traits? *Personality and Individual Differences*, 50(8), 1261–1266.

EKLER**EK-1 Kişisel Bilgi Formu**

Sayın katılımcı;

Bu anket formunda yer alan bilgiler Gazi Osman Paşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim dalı Yüksek Lisans tezinde kullanılacaktır. Araştırma sonuçlarından kişisel bir değerlendirme yapılmayacağı için isminizi yazmanıza gerek bulunmamaktadır. Tüm sorulara samimi bir şekilde yanıt veriniz. **Verdiğiniz yanıtlar tamamen gizli tutulacaktır.**

Değerli zamanınızı bana ayırıp formlardaki soruları cevaplandırduğunuz için sizlere teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Salim KAYA

1. CİNSİYETİNİZ E () K ()

2. OKUMAKTA OLDUĞUNUZ FAKÜLTE

() EĞİTİM FAKÜLTESİ

() FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

() ZİRAAT FAKÜLTESİ

() İKTİSAT FAKÜLTESİ

3. ANNE-BABA

() SAĞ

() BOŞANMIŞ

() İKİSİNDEN BİRİ VEYA HER İKİSİ VEFAT ETMİŞ

4. AİLENİZİN AYLIK GELİRİ

() ALT GELİR

() ORTA GELİR

() ÜST GELİR

EK-2 Yaşam Doyum Ölçeği

Aşağıda genel olarak yaşamınızla ilgili çeşitli ifadeler vardır. Burada yer alan hiçbir ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Bizim için önemli olan sizin duygu ve düşüncelerinizi dürüst ve içtenlikle dile getirmenizdir. Size uygun olan cevabı işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Kararsızım	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Hayatım bir çok yönden idealimdekine yakın.							
2. Hayat şartlarım mükemmel.							
3. Hayatımdan memnunum.							
4. Hayatımda şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim.							
5. Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.							

EK-3 Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği

Aşağıda bireylerin kişisel olarak sosyal ilişkilerini anlamaya yönelik cümleler yer almaktadır. Lütfen kısa bir süre için kendi yaşamınızdaki partnerinizle, ailenizle ve arkadaşlarınızla olan **son bir yıllık** ilişkinizi gözden geçirin.

Her bir cümleyi dikkatle okuyarak o ifadeye ne ölçüde katıldığınızı ya da katılmadığınızı belirtin. Mümkün olduğunca boş, cevap verilmemiş madde bırakmamaya, dürüst ve tarafsız olarak yanıtlamaya gayret edin.

Yanıtlarınızı için aşağıdaki değerlendirme ölçeğini dikkate alın

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Kararsızım	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.	Son bir yıl içerisinde ailemle birlikte kendimi yalnız hissettim.							
2.	Son bir yıl içerisinde arkadaş grubuma ait biri olduğumu hissettim							
3.	Son bir yıl içerisinde benim için özel olan duygu ve düşüncelerimi paylaşabileceğim romantik bir arkadaşım/partnerim oldu.							
4.	Son bir yıl içerisinde ailemden destek ve cesaret alabileceğim kimse olmadı ama keşke olsaydı.							
5.	Son bir yıl içerisinde benim düşünce biçimimi ve niyetimi anlayan arkadaş/arkadaşlara sahip oldum.							
6.	Son bir yıl içerisinde ihtiyacım olan desteği ve cesareti bana veren romantik bir arkadaşım ya da eşim oldu.							
7.	Son bir yıl içerisinde benim görüşlerimi paylaşan bir arkadaşım/arkadaşlarım olmadı ama olmasını isterdim.							
8.	Son bir yıl içerisinde kendimi aileme yakın hissettim.							
9.	Son bir yıl içerisinde yardıma ihtiyacım olduğunda güven duyabileceğim arkadaşım/arkadaşlarım oldu.							
10.	Son bir yıl içerisinde keşke beni daha fazla tatmin edecek romantik bir ilişkiye sahip olsaydım.							
11.	Son bir yılda kendimi ailemin bir parçası olarak hissettim.							
12.	Son bir yıl içerisinde ailem beni gerçekten önemsemi.							
13.	Son bir yıl içerisinde beni anlayan arkadaşım/arkadaşlarım olmadı ama olmasını isterdim.							
14.	Son bir yıl içerisinde mutluluğuna katkıda bulunduğum romantik bir ilişkim oldu.							
15.	Son bir yıl içerisinde yakın bir duygusal ilişkiye olan ihtiyacım karşılanmadı.							

EK-4 Gelecek Zaman Algısı Ölçeği

		Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.	Şimdiki kararlarımızda geleceği düşünmek gerekmez.					
2.	Gelecekte elde edilecekler, şimdi yaşananlardan daha önemlidir.					
3.	Altı ay, çok kısa bir süre gibi gelir.					
4.	Gelecek Kasım ayı, çok yakın görünüyor.					
5.	Gelecekteki hedeflerin gerçekleşebilmesi için bugünden adım atılmalıdır.					
6.	Hayatta en önemli şey insanın uzun zaman sonra neler hissedeceği.					
7.	Kişinin 10 yıl sonra ulaşmak istediği hedeflerinin olması çok da önemli değildir.					
8.	Geleceği düşünmek gerekmez.					
9.	Şans verilse, bugüne dair isteklerimin gerçekleşmesinden geleceğe dair ümidimin gerçekleşmesini tercih ederim.					
10.	Yaz tatili çok uzak görünüyor					
11.	Bir teslim tarihi olmadan, iş bitirmem zor görünüyor.					
12.	Kişinin 10 yıl sonra ulaşmak istediği hedeflerinin olması önemlidir.					
13.	Geleceğe dair plan yapmayı sevmem.					
14.	Kişinin hayatı sonundaki başarılarıyla anılması, bugünkü başarılarıyla anılmasından					

	iyidir.					
15.	Şu anın zevki, geleceğin getireceklerinden daha önemlidir.					
16.	İşleri her zaman son ana bırakırım.					
17.	Gelecek için plan yapmak zaman israfıdır.					
18.	Uzun vadeli hedefler, kısa vadeli hedeflerden daha önemlidir.					
19.	Geleceğe yönelik planlarımız, su anki hareket tarzımızı belirler.					
20.	Çoğu zaman öğretim dönemi hiç bitmeyecek gibi gelir.					
21.	Geleceğe dair planlarım üzerinde çok düşünüyorum.					
22.	Geleceğe yönelik tasarruf yapmak, su an istediğini almaktan önemlidir.					
23.	Gelecek için kaygılanmak anlamsızdır.					
24.	Gelecek Ekim ayı, çok uzak görünüyor.					
25.	İnsanın bugün yaptıkları, 10 yıl sonrasını çok az etkiler.					
26.	Ancak sıkışmış hissedince, harekete geçerim.					
27.	Geleceği pek düşünmem.					

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Salim KAYA
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: T.C. Doğum Yeri: TOKAT
İletişim Bilgileri	E-posta: s.k0704@gop.edu.tr
Öğrenim Bilgileri	2001-2005 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü
İş Deneyimi	2005-2011 Milli Eğitim Bakanlığı/Rehber Öğretmen
